

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TRC2 BÖLGESİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN NEDENLERİ: SOSYO-
EKONOMİK BİR ARAŞTIRMA**

FEYZANUR KAPLAN

BÖLGESEL KALKINMA ANABİLİM DALI

**Şanlıurfa
2025**

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TRC2 BÖLGESİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN NEDENLERİ: SOSYO-
EKONOMİK BİR ARAŞTIRMA**

FEYZANUR KAPLAN

**BÖLGESEL KALKINMA ANABİLİM DALI
Tez Danışmanı: Doç. Dr. İHSAN KURAN**

**Şanlıurfa
2025**

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, kıymetli zamanını ayırarak sabır ve ilgiyle destek olan; akademik gelişimime değerli katkılar sunan danışmanım **Doç. Dr. İhsan KURAN**'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinde bilgilerini cömertçe paylaşan, güler yüzlü ve teşvik edici yaklaşımıyla daima yanımda olan; özellikle kaynak ve yöntem konusunda rehberlik eden kıymetli hocam **Doç. Dr. Hatice AZTİMUR**'a gönülden teşekkür ederim.

Çalışmama bilgi, zaman ve görüşleriyle katkı sunan saygıdeğer jüri üyelerine ve veri toplama sürecinde destek veren kurum ve kişilere şükranlarımı sunarım. Her koşulda bana inanan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme; özellikle teknik konularda katkı sağlayan ve moral desteğiyle her zaman yanımda olan kardeşim **Ayşegül Eyyüpoğlu**'na içten teşekkür ederim. Bu süreçte en büyük desteğim olan can yoldaşım, sevgili eşim **Mustafa Kaplan**'a; sabrı, anlayışı ve sınırsız desteğiyle beni her daim güçlü kıldığı için minnettarım. Hayatımıza kattığı neşesi ve varlığıyla bana ilham kaynağı olan canım oğlum **H. Mahir Kaplan**'a ise sevgiyle

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÇİZELGELER DİZİNİ	iii
KISALTMALAR	iv
1. GİRİŞ	1
1.1. Tarihsel Süreçte Kavramsal ve Teorik Olarak Yoksulluk	2
1.1.1. Yoksulluk Tanımları	3
1.1.1.1. Mutlak yoksulluk	3
1.1.1.2. Göreli Yoksulluk	4
1.1.1.3. Öznel Yoksulluk	4
1.1.1.4. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk	5
1.1.1.5. İnsani Gelişim Raporuna Göre Yoksulluk	5
1.1.1.6. Dünya Bankası'na Göre Yoksulluk	6
1.2. Tarihsel olarak Yoksulluk Sorunu	6
1.3. Yoksulluk Sorununa Teorik Yaklaşımlar	7
1.3.1. Merkantilistlere Göre Yoksulluk	9
1.3.2. Fizyokratlara Göre Yoksulluk	9
1.3.3. Klasiklere Göre Yoksulluk	10
1.3.4. Neoklasiklere Göre Yoksulluk	10
1.3.5. Keynesyenlere Göre Yoksulluk	11
1.3.6. Monetaristlere Göre Yoksulluk	12
1.4. Kadın Yoksulluğu ve Sosyo-Ekonomik Faktörler	13
1.4.1. Kadın Yoksulluğu	13
1.4.2. Kadın Yoksulluğunun Sosyo-Ekonomik Boyutları	14
1.4.3. Kadın Yoksulluğunun Temel Nedenleri	14
1.4.3.1. Eğitime Erişim ve Fırsat Eşitliği	14
1.4.3.2. Toplumsal Cinsiyet ve Aile İçi Dinamikler	15
1.4.3.3. İşgücüne Katılım	16
1.4.3.4. Ayrımcılık	17
1.4.3.5. Göç	17
1.4.3.6. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Sorunlar	18
1.4.3.7. Sosyal Güvenlik ve Hukuki Haklar	18
1.5. TRC2 Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Profili	19
1.5.1. Bölgenin Demografik Yapısı	19
1.5.2. Ekonomik Faaliyetler ve Kadınların Çalışma Hayatındaki Yeri	23
1.5.2.1. Tarım, Sanayi ve Hizmet Sektöründe Kadın İşgücü	25
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	27
3. GEREÇ VE YÖNTEM	29
3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem	29
3.2. Araştırmanın Yöntemi	30
4. BULGULAR	31
4.1. Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi	31
4.2. Sosyodemografik Bilgiler Tablosu	32
4.3. Medeni Durum Değişkeni T-Test Tablosu	34
4.4. Yaş Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	35
4.5. Eğitim Durumu Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	36
4.6. Gelir Düzeyi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	38
4.7. Çalışma Durumu Değişkeni T-Test Tablosu	40
4.8. Çalışılan Sektör Değişkeni T-Test Tablosu	41
4.9. İstihdam Biçimi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	42
4.10. Korelasyon Analizi	44
5. TARTIŞMA	47

6. SONUÇLAR	49
7. ÖNERİLER	53
7.1. Araştırmacılar İçin Öneriler	53
7.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler	53
KAYNAKLAR	55
ÖZGEÇMİŞ	60
EKLER	61

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TRC2 BÖLGESİNDE KADIN YOKSULLUĞUNUN NEDENLERİ: SOSYO- EKONOMİK BİR ARAŞTIRMA

FEYZANUR KAPLAN

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BÖLGESEL KALKINMA ANABİLİM DALI

Tez Danışman: Doç. Dr. İHSAN KURAN
Yıl: 2025, Sayfa : 64

Bu araştırma, Türkiye'nin TRC2 bölgesinde yaşayan kadınların yoksullukla olan ilişkisini sosyo-ekonomik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Kadın yoksulluğu, çok boyutlu bir olgudur. Bu amaçla TRC2 bölgesinde yer alan Şanlıurfa ve Diyarbakır kentlerinin merkez ilçelerinde yaşayan kadınların yoksulluğunun bölge dinamikleri ile ilişkisi kuramsal ve olgusal düzeyde incelenmiştir. Çalışmada karma yöntem tercih edilerek nitel ve nicel veri toplama teknikleri birlikte kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Solak ve Göregenli (2009)'un geliştirdikleri ölçek kullanılmıştır. Nicel aşamada, TRC2 bölgesinde basit tesadüfi örneklem tekniğiyle seçilen 301 kadınla yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiş; elde edilen veriler SPSS-27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyodemografik sorular için frekans tablosu oluşturulmuştur. Değişkenlerin grup ortalamalarındaki farklılıkları görebilmek için 2 gruplu değişkenlerde bağımsız örneklem t-test analizi, 3 ve daha fazla gruplu değişkenlerde non-parametrik Kruksal Wallis-H analizi uygulanmıştır. Ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit edebilmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Analizler $\alpha=0,05$ seviyesinde uygulanmıştır. Nitel aşamada ise TRC2 bölgesinde yaşayan 20 kadınla yapılan derinlemesine mülakatlar aracılığıyla, yoksulluğun bireysel anlatıları ve deneyimsel boyutu derinlemesine analiz edilmiştir. Yapılan ölçekler doğrultusunda yapısal atıflar (3,77) ile yüksek ortalamalarla öne çıkarken, bireyci atıfların (2,54) ile daha düşük kaldığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar kadın yoksulluğunu bireysel yetersizliklerin yanında yapısal eşitsizliklerle de ilişkilendirmiştir. Bunun yanında işsizlik, düşük gelir; Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis analizi sonuçlarına göre, asgari ücret ve altında gelir beyan eden kadınlar, daha yüksek gelir grubundaki kadınlara kıyasla yoksulluk algısında anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Eğitim seviyesi arttıkça yoksulluk algısının azaldığını gösteren negatif korelasyon bulunmuştur ($r=-0,42$, $p<0,01$). Sonuç olarak, bu çalışmada kadın yoksulluğu yalnızca bireysel çaba ve mikro düzeyli sosyal yardımlarla çözülebilecek bir sorun olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan, bütüncül kamu politikaları ve bölgesel kalkınma stratejileri ile ele alınması gereken toplumsal bir mesele olarak değerlendirilmiştir. Araştırma, hem akademik literatüre katkı sunmakta hem de kadın yoksulluğuna yönelik sosyal politika geliştirme süreçlerine rehberlik edecek öneriler içermektedir.

ANAHTAR KELİMELEER: TRC2 Bölgesi, Toplumsal Cinsiyet Roller, Sosyo-ekonomik Faktörler, Kadın Yoksulluğu

ABSTRACT

MASTER THESIS

Causes of Female Poverty in the TRC2 Region: A Socio-Economic Study

FEYZANUR KAPLAN

**HARRAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE EDUCATION
DEPATRMENT OF REGIONAL DEVELOPMENT STUDIES**

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İHSAN KURAN

Year: 2025, Page : 64

This research aims to examine the relationship of women with poverty in Turkey's TRC2 region from a socio-economic perspective. Women's poverty is a multidimensional phenomenon. For this purpose, the relationship between the poverty of women living in the central districts of Şanlıurfa and Diyarbakır in the TRC2 region and the dynamics of the region has been examined at both theoretical and empirical levels. A mixed-methods approach was adopted, combining qualitative and quantitative data collection techniques. As a data collection tool, the scale developed by Solak and Göregenli (2009) was used. In the quantitative stage, face-to-face surveys were conducted with 301 women selected by simple random sampling in the TRC2 region, and the obtained data were analyzed using SPSS-27 software. A frequency table was created for sociodemographic questions. To observe the differences in group means of the variables, independent samples t-test analysis was used for variables with two groups, and the non-parametric Kruskal-Wallis H analysis was applied for variables with three or more groups. Pearson correlation analysis was employed to determine the direction and strength of the relationships between scales. All analyses were conducted at the $\alpha = .05$ level. In the qualitative stage, through in-depth interviews conducted with 20 women living in the TRC2 region, the individual narratives and experiential dimension of poverty were analyzed in detail. According to the results, structural attributions ($M = 3.77$) stood out with higher means, while individual attributions ($M = 2.54$) remained lower. Participants associated women's poverty not only with individual deficiencies but also with structural inequalities. In addition, unemployment and low income were significant: according to the Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis analyses, women who declared income at or below the minimum wage showed significantly different poverty perceptions compared to women in higher income groups ($p < .05$). A negative correlation was found indicating that as the level of education increased, poverty perception decreased ($r = -.42, p < .01$). As a result, this study considers women's poverty not merely as a problem that can be solved through individual efforts and micro-level social aid, but as a social issue that needs to be addressed through holistic public policies and regional development strategies based on gender equality. The research contributes to the academic literature and includes suggestions that will guide the processes of developing social policies against women's poverty.

KEYWORDS: TRC2 Region, Gender Roles, Socio-economics Factors, Women's Poverty

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1.	2023 Yılı Türkiye ve TRC2 Bölgesi'nin Nüfus Verileri	19
Çizelge 1.2.	2023 Yılı Türkiye ve TRC2 Bölgesi'nin Ortalama Eğitim Süresi	20
Çizelge 1.3.	2023 Yılı Türkiye'nin Eğitim Durumu	20
Çizelge 1.4.	2023 Yılı Diyarbakır İli Eğitim Durumu	21
Çizelge 1.5.	2023 Yılı Şanlıurfa İli Eğitim Durumu	22
Çizelge 1.6.	1990–2023 Yılları Arası Türkiye’de İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranları	23
Çizelge 1.7.	1990-2024 Yılları Arası Türkiye ve TRC2 Bölgesinde İstihdamın Sektörel Dağılımı	25
Çizelge 1.8.	2023-2024 Kadın İstihdamının Sektörel Dağılımı	26
Çizelge 4.1.	Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi	31
Çizelge 4.2.	SosyoDemografik Bilgiler	32
Çizelge 4.3.	Medeni Durum Değişkeni T-Test Tablosu	34
Çizelge 4.4.	Yaş Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	35
Çizelge 4.5.	Eğitim Durumu Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	36
Çizelge 4.6.	Gelir Düzeyi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	38
Çizelge 4.7.	Çalışma Durumu Değişkeni T-Test Tablosu	40
Çizelge 4.8.	Çalışılan Sektör Değişkeni T-Test Tablosu	41
Çizelge 4.9.	İstihdam Biçimi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi	42
Çizelge 4.10.	Korelasyon Analizi	44

KISALTMALAR

CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
GHI	Global Hunger (Index)
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	United Nations Development Programme
yy.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

Yoksulluk, insanlık tarihi boyunca ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin en görünür yansımalarından biri olarak varlığını sürdürmüş, küresel ölçekte önemini koruyan bir sorun haline gelmiştir. Yoksulluk yalnızca bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayamamasıyla sınırlı kalmamıştır, aynı zamanda fırsat eşitsizliği, toplumsal dışlanma gibi daha kapsamlı yapısal sorunları da beraberinde getirmektedir (Karaman, 2019). Bu süreçte, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler nedeniyle kadınların yoksulluktan orantısız biçimde etkilenmesi dikkat çekmektedir (Demirgöz Bal, 2016). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınların yaşadığı çok yönlü sosyo-ekonomik güçlükler, “kadın yoksulluğu” kavramını ayrı bir araştırma başlığı hâline getirmiştir (Uysal, 2024).

Kadın yoksulluğu, yalnızca gelir düzeyindeki eksikliklerle açıklanamayacak kadar çok katmanlı bir olgudur. Kadınların eğitim, sağlık, istihdam ve karar alma süreçlerine eşit şekilde katılım sağlayamaması, yoksulluğun ardında yatan yapısal nedenleri ortaya koymaktadır (Çağatay, 1998). Geleneksel değerler, toplumsal cinsiyet rolleri ve kurumsal düzeydeki eşitsizlikler, kadınların ekonomik yaşamda varlıklarını göstermelerini önemli ölçüde sınırlandırmaktadır. Özellikle ataerkil yapının güçlü olduğu bölgelerde kadınlar, daha yoğun ve kalıcı bir yoksulluk döngüsüyle karşı karşıya kalmaktadır (Çoban, 2020).

Bu çalışma, Türkiye’nin sosyo-ekonomik bakımdan geri kalmış bölgelerinden biri olan TRC2 bölgesi (Diyarbakır ve Şanlıurfa) için, kadın yoksulluğu açısından dikkate değer bir örnek sunmaktadır. Bölgedeki demografik yapı, istihdam fırsatlarının kısıtlılığı, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimdeki zorluklar ile geleneksel toplumsal cinsiyet normları, kadınların çok boyutlu yoksulluk deneyimlerini derinleştirmektedir. Bu çalışmada, TRC2 bölgesinde yaşayan kadınların yoksulluk deneyimlerini biçimlendiren sosyo-ekonomik etkenlerin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılara kadın yoksulluğunun nedenlerini ölçmek amacıyla demografik, yapısal atıflar boyutu, bireysel atıflar boyutu ve kadersel ailesel atıflar boyutundan oluşan sorular yöneltilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılarak, yoksulluğun bireysel ve yapısal boyutları kapsamlı şekilde değerlendirilmiştir. Kadın yoksulluğunun bireysel tercihlerin sonucu değil, yapısal eşitsizliklerin bir yansıması olduğu yapılan analizler sonucunda görülmüştür. Bu çerçevede, kadın yoksulluğunun nedenleri yalnızca ekonomik göstergelerle değil; toplumsal cinsiyet, aile yapısı, devlet politikaları ve bölgesel kalkınma yaklaşımları ile birlikte ele alınmıştır.

Nicel veriler, 301 kadınla yapılan anket çalışmaları aracılığıyla toplanarak SPSS programı yardımıyla analiz edilmiş; nitel veriler ise 20 katılımcıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilmiştir.¹ Nitel ve nicel yöntemin birlikte kullanılması kadın yoksulluğuna ilişkin çok katmanlı bir perspektif sunmayı ve literatüre yeni katkılar getirmeyi amaçlamakla birlikte sorunun temel dinamiklerinin daha net görünür hâle getirilmesi ve etkili çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sunulması hedeflenmiştir. Bu çalışmanın bulguları, kadın yoksulluğuna dair kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Bu doğrultuda kadın yoksulluğunu TRC2 bölgesi özelinde ele alarak hem akademik dünyaya hem de politika yapıcılara çözüm odaklı politika önerilerinin geliştirilebilmesi ve değerli bilgiler sunması açısından önem arz etmektedir.

1.1. Tarihsel Süreçte Kavramsal ve Teorik Olarak Yoksulluk

Yoksulluk sorunu 16. yüzyıl itibarı ile endüstrileşmeye doğru dönüşümün kırdan kente doğru göçü de beraberinde getirmesi sonucunda toplumun en önemli sorunlarından birisi olarak varlığını devam ettirmektedir. Bundan dolayı yoksulluğun farklı tanımlarının yapıldığını görmek mümkündür. Yoksulluk çok boyutlu olup mekân, zaman ve mevcut olan sosyo-ekonomik yapılara göre değişim göstermekte olan bir olgudur. Yoksulluğun sonuçlarını ve boyutlarını kavramak için yoksulluk olgusunun içinde yer aldığı politik, sosyal ve ekonomik bağlamını tanımlamak ve bilmek önem arz etmektedir. Yoksulluk sorunu günümüz koşullarında incelendiğinde sorunun iki şekilde açıklandığı görülmektedir. İlk olarak yoksulluk tüketim ve gelir üzerinden tanımlanıp açıklanırken ikinci tanımlama ise yaşam koşulları baz alınarak yapılmıştır. Bu tanımlamalar incelendiğinde Adam Smith, Karl Marx ve Joseph Rowntree'in yoksulluğu tarihsel olarak tanımladıkları görülmektedir. Çağdaş ekonomistlerden Peter Townsend ve Amartya Sen gibi önemli iktisatçıların da yoksulluğa yönelik farklı tanımlamaları ve bakış açıları vardır (Davis ve Sanchez-Martinez, 2014).

Farklı yoksulluk tanımlamaları ve görüşlerinin olması her zaman yoksulluk sorununun var olduğunu göstermektedir. Araştırmalar sonucu yoksulluğun on bir tane anlam kümesinin olduğu görülmektedir. Bu anlamlandırmalar; kaynak yetersizliği, ihtiyaç, yaşam standardı, yoksun bırakma, eşitsizlik, bağlılık, sınıf, temel güvenlik eksikliği, yetki eksikliği, çoklu yoksunluk ve kabul edilemeyen ekonomik

¹ Derinlemesine mülakat yapılan yirmi kişiye ait demografik bilgiler ekler kısmında yer almaktadır.

güçlüktür (Ak, 2016). Zaman ve mekâna göre değişim gösteren yoksulluk sorunun tanımlanmasında genel kabul gören iki yaklaşım öne çıkmaktadır. Bunlar; mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk tanımlarıdır (Kaymak, 2011). Mutlak ve göreceli yoksulluk tanımlarının yanında öznel yoksulluk, kır-kent yoksulluğu, insani yoksulluk, kadın yoksulluğu gibi yoksulluk tanımları ve bazı organizasyonların yoksullukla ilgili saptamaları yoksulluğun daha iyi anlaşılmasına ve yorumlanmasına katkı sağlamakla birlikte yoksulluğu farklı boyutlarıyla ele alınmasına olanak sağlamıştır (Yusufoğlu, 2010). Bir sonraki başlıkta çeşitli yoksulluk tanımlarına yer verilmiştir.

1.1.1. Yoksulluk Tanımları

1.1.1.1. Mutlak yoksulluk

Mutlak yoksulluk, kısa ve öz olarak; bir kişinin ihtiyaç duyduğu kalori ihtiyacı baz alınarak yapılan bir yoksulluk olarak tanımlanmaktadır. Mutlak yoksulluk, bireyin ve hane halkının geliri veya tüketim harcamaları esas alınarak temel insan ihtiyaçlarından mahrum kalmayı ifade ederken gelire olduğu kadar sosyal hizmetlere olan erişme de bağlıdır (Çelikel, 2025). Mutlak yoksullukta bir kişinin veya ailenin hayatta kalabilmesi için en az gelir bütçesi baz alınarak geçimlik yoksulluk düzeyi veya açlık sınırı hesaplanmaktadır. Bu açlık sınırı ülkelere göre farklılık göstermektedir. Ailedeki kişilerin cinsiyet, yaş vb. farklılıklarından dolayı ihtiyaç duydukları kalori miktarı da farklılık gösterir; bu farklılıklar baz alınarak açlık/yoksulluk sınırı belirlenir. Bu durumun her ülke açısından farklılık göstermesinin nedeni ise fiyat farklılıklarıdır (Türk-İş, 2025). Uluslararası yoksulluk sınırları 2022 yılında güncellenmiştir. Günlük kişi başı harcama düzeyi olarak aşırı yoksulluk için 2,15 ABD doları, alt ve orta gelir için 3,65 ve üst- orta gelir düzeyi için de 6,85 ABD doları baz alınmaktadır (Güler, 2023). Kişi günde 2,15 dolardan daha az bir parayla yaşamını sürdürmekteyse, aşırı yoksulluğun içinde kabul edilmektedir (World Bank, 2023). Türkiye açısından değerlendirildiğinde açlık seviyesinin düşük kategoride olduğu fakat GHI (Global Hunger Index) yani küresel açlık endeksi skoru 5'in altında olmadığı için açlık seviyesi çok düşük olarak sınıflandırılmadığı söylenebilir (Manorama Year Book, 2023). Afrika'nın en fakir ülkelerinden birisi olan Somali'de ise açlık sadece kalori tüketimi ile değil suya, temel gıda maddelerine sağlık hizmetlerine erişim ile de ilişkilidir. Somali'nin nüfusunun yaklaşık olarak %70'i uluslararası yoksulluk sınırının altındadır (Mukasa, 2023). Ülkelerdeki fiyat farklılıkları göz önüne alındığında uluslararası yoksulluk hesaplamalarında satın alma gücü paritesi baz alınmaktadır.

Kısaca özetlersek mutlak yoksulluk oranı asgari refah düzeyini yakalayamayanların sayısının toplam nüfusa olan oranını gösteren bir kavramdır.

1.1.1.2. Göreli Yoksulluk

Görelî yoksullukta kişinin geliri olmasına rağmen kaynaklara yeterli düzeyde erişemediği için toplumun gerisinde kalmaktadır (Ak, 2016). Görelî yoksulluk kavramı Peter Townsend tarafından geliştirilmiştir. Peter Townsend'in 1979 yılında yayımlanan Birleşik Krallık'ta Yoksulluk adlı eserinin birinci bölümde görelî yoksulluk kavramına yer verdiği görülmektedir (Townsend, 1979).

Townsend (1979)'a göre bireyler ait oldukları toplumdaki faaliyetlere katılabilmek için yeterli kaynağa erişemediklerinde yoksulluk içinde oldukları söylenebilir. Bazen zengin bireyler daha az varlığa sahip olanlara göre daha fazla yoksulluk içinde olabilirler. Kaynaklara ulaşamayan kişiler sıradanlaşmış olan yaşam standartlarından, faaliyetlerden dışlanırlar. Bireyler bu kaynaklara sahip olmadığında gelenek-göreneklerin ve sıradanlaşmış yaşam koşullarının dışında kalmaktadırlar (Townsend, 1979). Yani görelî yoksulluk bireylerin toplumun gerisinde kaldığı sosyalleşemediği zaman ortaya çıkmaktadır. Kaynak (2014)'e göre, görelî yoksulluk bireyin kendisini sosyal bir varlık olarak yeniden var etmesi için ihtiyaç duyduğu yaşam ve tüketim seviyesinin tespit edilmesinden yola çıkan bir kavramdır. Bireyler belirlenen yaşam ve tüketim seviyesinin altında kaldığında ise topluma sosyal katılımları olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

1.1.1.3. Öznel Yoksulluk

Öznel yoksulluk yaklaşımının ana düşüncesi; toplum tarafından kabul edilebilecek minimum düzeydeki yaşam standardının yoksulluk ile ilgili olup olmadığıdır. Yoksulluk çizgisi ise büyük ölçekli anketler yapılarak belirlenebilir (Goodman vd.,1997; Gürsel vd., 2000). Öznel yoksullukta bireylerden kimin yoksul sayılıp sayılmayacağını toplum belirlemektedir. Yani yoksulluk sınırı toplum tarafından belirlenmektedir. Kişilere yöneltilen anketlerde öznel ihtiyaçlar ve beklentiler dikkate alınarak toplumsal refah düzeyi belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu refah düzeyini temin edecek gelir düzeyi yoksulluk sınırı olarak kabul edilmektedir. Toplum tarafından ise bireylere anket vb. yöntemlerle kişilerin ihtiyaçlarına yönelik sorular sorularak refah düzeyi belirlenmektedir. Daha sonra refah düzeyine denk gelen gelir düzeyi de yoksulluk sınırı olarak kabul edilmektedir.

1.1.1.4. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk

Kırsal ve kentsel yoksulluk, yerleşim yerinden kaynaklı olarak farklılık göstermektedir. 1950’li yıllarda kırsal bölgede yaşayan kişilerin daha yüksek refah düzeyine ulaşma ümidi kırdan kente göçü arttırmıştır. Göçmenlerin bazıları belirli bir refah seviyesine erişirken büyük bir kısmı kente uyum sağlayamayıp kırsal yoksulluğu kente taşımışlar ve kentsel yoksul kategorisine eklenmişlerdir. Kırsalda yoksulken, kentsel yoksul olmuşlardır (Kartal ve Demirhan, 2014). Kırsal bölgede tarım ve hayvancılık sektöründe ağırlıklı olarak yoksulluk yaşanırken, kentsel alanda ise hizmet ve sanayi sektöründe yoksulluk yaşanmaktadır (Tatlı vd., 2020). Kırsal kesimdekiler daha çok küçük ölçekli sanayi ve hizmetlere bağlıdırlar. Kırsal kesimde yaşayan kişilerin önemli bir kısmı kentsel olarak yoksul olmasına rağmen kırsal yoksulları korkutmamaktadır. Bunun sonucunda ise kente daha iyi şartlarda yaşama, daha çok iş bulma ümidiyle göç etmeye devam etmektedirler böylelikle kentsel yoksulluk artmaktadır.

1.1.1.5. İnsani Gelişim Raporuna Göre Yoksulluk

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) yaptığı tanıma göre ‘insani yoksulluk’ kavramı, katlanılabilir bir yaşama sahip olabilmek için gerek duyulan olan imkânlarla sahip olamamaktır (Kaynak, 2014).

İnsani yoksulluk kavramı, gelir yoksulluğu ile bağlantısı olan bir kavram olmasına rağmen birbirinden farklıdır. Gelir yoksulluğu mutlak yoksulluk ile ilgilenirken insani yoksulluk temel insan ihtiyaçlarından mahrum olma ile ilgilenmektedir (Taş ve Özcan, 2012). Bunun yanında temel insan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gerekli olan altyapı, enerji, eğitim gibi hizmetlere erişilememesi veya kısıtlanması yoksulluğun ‘insani’ boyutunu göstermektedir (Arpacioğlu ve Yıldırım, 2011).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, yoksulluğun ölçülmesi ve yoksulluk yaklaşımlarını genişleterek katkıda bulunmuştur. 1997 yılında UNDP’nin İnsani Gelişim Raporu’nda ilk defa ‘insani yoksulluk’ kavramı kullanılmıştır. UNDP’nin hazırladığı rapor 1990 yılından beri her yıl düzenli olarak yayınlanmaktadır. Raporda insani gelişim kavramını, kişi başı gelir hesaplamasının ötesinde insan kaynaklarının gelişimi, insanı insan yapan kişilik, özgürlük ve bunun yanında insanın temel gereksinimlerine ulaşma düzeyini bir arada değerlendirmekte ve böylelikle kalkınma içerisindeki insan rolünü ele almaya çalışmaktadır (İnsani Gelişim Raporu, 1997).

1.1.1.6. Dünya Bankası'na Göre Yoksulluk

Dünya Bankası yoksulluğu bazı sosyal göstergeleri kullanarak çok boyutlu bir kavram olarak ele almaktadır.

Dünya Bankası, yoksulluğun ölçümünde tüketim ve geliri temel göstergeler olarak kabul etmektedir (Yüksel Arabacı, 2019). Dünya Bankası tarafından yoksulluk teorik olarak tanımlandığında tüketim ve gelir yoksunluğuna dayandırılmaktadır. Fakat bu tanımlama ve kapsam teorik düzeyde kalarak ölçüm yönteminde yoksulluk kavramı gelir yoksulluğu olarak ele alınmıştır. Böylelikle Birleşmiş Milletler, çok boyutlu bir yoksulluk kavramını savunmuş ve teorik çerçevede gelir yoksulluğunun ötesine giderek çok yönlü bir yoksulluk tanımlaması yapmıştır (Coşkun ve Tireli, 2008).

Günümüz koşullarında yoksulluk sorunu iktisadi bir sorun olmakla birlikte insani ve toplumsal bir sorun haline gelmiş ve kapsamı genişlemiştir. Böylelikle yoksulluk, ekonomik bir sorun olmasının yanında kişilerin içinde yaşadığı toplumdaki yoksulluk sorunuyla başa çıkabilmek için farklı stratejiler geliştirdiği toplumsal bir olgu haline gelmiştir (Kaymak, 2011). Bu nedenle yoksulluk, mutlak olarak ortadan kaldırılamasa da en azından azaltılması gereken önemli bir sorundur. Yoksulluk, gelişmemiş ülkelerin sorunu olduğu kadar gelişmiş ülkelerinden karşı karşıya olduğu bir sorundur aynı zamanda.

1.2. Tarihsel olarak Yoksulluk Sorunu

Yoksulluk olgusu tarihsel olarak incelendiğinde farklı toplumlarda ve farklı dönemlerde yoksulluğa yönelik farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir.

Ticaret dönemi olarak adlandırılan 16. yüzyılda feodaliteden endüstrileşmeye doğru dönüşümler yaşanmıştır. Bununla birlikte tarım ticarileşmiş ve bunun sonucunda kırsal alanda kaynaklar tükenmeye başlamıştır ve kırdan kente göç akımı da başlamıştır. Göç sonrasında ise istihdam düzensiz bir hale gelmiştir. Topraklarını bırakıp gelenler için şehirdeki iş arzının yetersiz olmasından kaynaklanan işgücü piyasasındaki dengesizlikler bir taraftan ücretlerin düşmesine neden olurken öte yandan işsizlik sorununu açığa çıkarmış, bu durum ise kentlerdeki yoksulluğun artmasına neden olmuştur. İşgücü arz ve talebi arasındaki dengesizlikten doğan ücretlerin düşüklüğü ve işsizlik, şehirdeki yoksulluğun artmasına neden olmuştur (Kaymak, 2011). 16.Yüzyıl itibari ile de şehirleri yoksullardan korumak amacıyla Sadaka Reformu uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte Darülaceze gibi kurumlar da oluşmaya başlanmıştır. 17. yüzyıla geçerken bu tarz kurumlar

yaygınlaşmaya başlamıştır. Kurumların yaygınlaşması beraberinde birtakım tartışmaları da getirmiştir. Tartışmaların sebebi ise yoksul yardımının mali yüke neden olduğu ve ticarileşen hayatla birlikte emeğin harcanmaması fikridir. Mali yükü azaltmak amacıyla 1661’de İngiltere’de İskan Yasası yürürlüğe girmiş ama 1795 yılına gelindiğinde yasa yürürlükten kaldırılmıştır (Kaymak, 2011). 18. yüzyılda ise Adam Smith’in hayatını çalışarak kazanan herkesin günün birinde yoksulluk ile yüzleştiklerini ve yoksulluğun işsizlikle bağdaşabilecek bir sorun olmadığı görüşü dikkat çekmektedir (Kaymak, 2011). 19. yüzyıldan refah devletinin oluşumuna kadar geçen süre zarfında ise Batı’da yaşanan yoksulluk sistemden kaynaklanmaktadır. Bu konuda en önemli kuramsal bakışı Marksizm gerçekleştirmiştir. Marksizm’e göre yoksulluk sömürü ilişkilerinin çerçevesinde anlatılmaktadır. Bu çerçevede sistem düşük ücretlerle çalışacak işçi gücüne ihtiyaç duymaktadır çünkü sistemin yeniden kendisini üretmesi gerekmektedir. Sistem dışında kalanlar ise üretim gücüne sahip olmayan bunun yanında marjinal olarak adlandırılan lümpen proletarya yani alt sosyal sınıftı. Refah devletinin oluşumuna kadar endüstrileşmiş ülkelerde yaşanan yoksulluğu Marksizm’in bu bakış açısı ifade etmektedir. Refah devletinin oluşumundan önce var olan yoksulluk, sistemin kendi içinde oluşan bir yoksulluğu ifade ederken bu sistem içerisinde çalışanların çoğu var olan bu yoksulluk sınırının içerisinde yaşamaktaydılar (Işık ve Pınarcıoğlu, 2020). Günümüzde ise yoksulluk geçici veya işsizliğe bağlı olarak değil de kuşaklar arasında aktarılan, yapısal ve kalıcı bir gerçeklik haline gelmiştir (Kaymak, 2011).

1.3. Yoksulluk Sorununa Teorik Yaklaşımlar

Yoksulluk tanımlamalarının çeşitliliği ile birlikte iktisadi görüşler yoksulluk sorununa farklı açılardan bakmışlardır. Merkantilistler, Marksistler, Klasikler ve Modern İktisatçıların yoksulluk görüşlerine sırayla bakılacaktır.

İngiliz Marksist tarihçi ve yazar, Hobsbawn’a göre küçük işler, geçici işler, küçük çaplı ticari faaliyetler ve hizmetlerle yaşamlarını sürdürmeye çalışan kadınlar, erkekler veya çocuklar bir şekilde kayıt dışı veya paralel ekonomiye kaymaktadırlar (Hobsbawn,1996). Bu ekonomi içerisinde yer alanlar ise yoksul toplumun temel görünümünü göstermektedir (Ak, 2016).

Yoksulluğu daha detaylı ele alan Townsend ise yoksulluğun incelenmesinde alternatif yapısal bir yaklaşım ortaya koymuştur. Townsend’e göre alternatif yaklaşım kurumsal, küresel ve sınıf temelli olmalıdır. Yoksulluk çeşitliliği farklı ülkeler arasında açıklanabilirse sadece gelir eşitsizliği kapsamlı bir şekilde açıklanmış olmaz. Bu durumun sebebi ise yaşam tarzlarının veya ulusal kültürün

kuruluşunun devam etmesidir. Ulusal kültür ve yaşam tarzlarındaki farklılık önem arz etmektedir çünkü bu sayede toplumun veya topluluğun yapısını anlamada yardımcı olur (Townsend,1993; Ak, 2016). Oscar Lewis, toplumun en alt tabakasına ait olan kesimin aynı zamanda en yoksul kesim olduğunu ileri sürmüştür. Bu doğrultuda, dördü alt gelir grubuna ait olan beş Meksikalı ailenin günlük yaşamını ele almıştır. Oscar Lewis bu ailelerin yaşam döngüsünü analiz ederken, bireylerin yoksul olma durumundan kendilerini sorumlu tuttuklarını gözlemlemiştir. Lewis'e göre bu durum ailede kuşaktan kuşağa geçen bir yaşam tarzı olarak şekillenen "alt kültür"dür. Oscar Lewis yoksulluk kültürünün oluşması ve devamlılığı için ise bazı ekonomik ve toplumsal koşulların olması gerektiğini öne sürmüştür.

- " Para ekonomisi, ücretli işçilik ve kar amacıyla üretim,
- Sürekli, büyük ölçüde işsizlik,
- Düşük ücretler,
- Ya hükümet baskısı ya da isteyerek sosyal, politik ve ekonomik örgütlemenin dar gelirli tabaka için sağlanmaması,
- Tek taraflı yerine çift taraflı akrabalık sisteminin varlığı,
- Hakim sınıfta servet birikimine yönelen, alt tabakaya mensup olmanın kişisel yeteneksizlikten ileri geldiğini savunan bir değer yargısı" (Lewis, 1965; Özdoğan,2010).

Bu koşullar toplumlarda yaşam döngülerinde farklılığa yol açmaktadır. Yaşam döngüleri incelendiğinde ise toplumların kültürlerindeki ve yaşam tarzlarındaki farklılığın yanı sıra yoksulluğun da çeşitlerinin olduğu görülmektedir.

Yoksulluk kavramı tartışılırken ilk akla gelen isimlerden birisi de yoksulluk ve kalkınma literatürüne yaptığı katkılarla bilinen çağdaş ekonomistlerden Amartya Sen'dir. Amartya Sen'in yoksulluk anlayışına ilişkin değerlendirmelerine, Davis vd. (2014) aktardığına göre, Marshall'ın yoksulluğu mutlak ve göreceli biçimde sınıflandırmasına yönelik bir eleştiri de dâhildir.

Sen, geleneksel görüşün, yoksulluğu gelir miktarı ile bağlayanların aksine yoksulluğu "yapabilirlik" bağlamında ele almıştır (Buz ve Aygüler, 2017). Yapabilirlik kavramını; açlık, hastalık, kötü yaşam koşulları, eğitimsizlik gibi hiç

kimsenin yaşamak içinde bulunmayı arzulamayacağı durumlardan kaçınabilme yetisi olarak tanımlamıştır (Sen, 2004; Buz ve Aygüler, 2017). Böylelikle "yapabilirlikten yoksunluk teorisi"ni geliştirmiştir.

İnsan hayatının devamlılığı için birtakım ihtiyaçlar vardır. Amartya Sen, insanların asgari düzeydeki ihtiyaçlarını gidermek için yeterli gelir düzeyine sahip olmadığı durumlarda yoksulluğu anlamaya çalışmıştır. Bunun için de bireylerin neler yaptıklarına, neleri yapamadıklarına bakılması gerektiğini savunmuştur. Buradan hareketle de yapabilirlikten yoksunluk teorisini geliştirmiştir. Böylelikle yoksulluğun anlaşılmasına yönelik yeni bir bakış açısı ortaya koymuştur (Ak, 2016).

1.3.1. Merkantilistlere Göre Yoksulluk

Merkantilist yaklaşım bağlamında yoksulluk incelendiğinde bu yaklaşımın öncü isimleri arasında; Montaigne, Bodin, Colbert ve Thomas Mun'un olduğu görülmektedir. Merkantilistlere göre tarım sektörü güvenilir değilken statik bir yapıdayken sanayi ve ticaretten sağlanan gelirler süreklilik gösterir (Yıldırım, 2010). Ekonomisi tarımsal üretime dayalı ülkelerde tarım sektöründe verim artışı sağlanmazsa yoksulluk kaçınılmaz hal alır (Kazgan,1984; Yıldırım, 2010). Merkantilistlere göre yoksulluğun temelde iki sebebi vardır. Birinci sebep nüfusun az olması sonucu az üretimdir. İkinci sebep ise devletin halktan veya işsizlik sebebiyle aldığı vergilerin doğru yerlerde kullanılmaması gibi yanlış politikalarlardır. Devlet yönetimindeki eksiklikler devletin yoksullukta etkili olmasının nedenidir. Yoksulluk sorunu sadece devletle çözülmez. Dünya çapında yoksulluğun artması, bireylerin yalnızca temel ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştırmakla kalmayıp, sosyoekonomik açıdan ilerleme ve yaşam kalitesini artırma yönündeki çabalarını da sınırlamaktadır (Akbulut ve Yüce, 2021).

1.3.2. Fizyokratlara Göre Yoksulluk

Fizyokratların yoksulluk olgusuna ilişkin yaklaşımları değerlendirildiğinde Quesnay'ın "Yoksul köylü, yoksul ülke, yoksul kral" sözü dikkat çekmektedir (Akbulut ve Yüce, 2021). Fizyokratlar tarımı, ekonomik zenginliğin asli kaynağı olarak görmektedirler. Köylünün fakirleşmesi sonucu ülkenin ve yöneticinin de fakirleşeceğini savunmaktadırlar. Bu bağlamda köylünün yoksullaşması sonucu ülkenin üretim gücünün ve yöneticinin iktisadi otoritesinin zayıflayacağını savunmuşlardır. Fizyokratlara göre; yoksulluk bireysel bir sorun değil aynı zamanda toplumsal bir sorundur.

1.3.3. Klasiklere Göre Yoksulluk

Klasik iktisat yaklaşımı çerçevesinde yoksulluk olgusu değerlendirildiğinde; Adam Smith, Jean Baptiste Say, David Ricardo ve John Stuart Mill'in öncülük ettiği görülmektedir. Adam Smith yoksulluğu satın alamama olarak tanımlamıştır. A. Smith diğer ekonomistlerden farklı olarak ekonomik kalkınmanın süreklilik göstermeyeceğini ekonominin belirli bir kalkınma seviyesinden sonra durgunluğa gireceğini savunmaktadır. Durgunluğun olumsuz bir şey olmadığını kabul etmektedir (Gündüz, 2006).

Jean Baptiste Say de Merkantilistler gibi vergi konusuna değinmiştir. Merkantilistler verginin doğru yerde kullanılması gerektiğini savunurken Say, vergilerin zengin kesimden çok fakir kesimi etkilediğini savunmaktadır. Çünkü zengin kesimin refahının azaltılmasından çok fakir kesimin daha da yoksullaştırdığını savunmaktadır.

D. Ricardo, işçilerin yoksulluğa mahkûm edildiğini düşünmektedir. Ricardo'nun böyle düşünmesinin sebebi ise işçilerin asgari geçimlerini karşılayabilecek ölçüde ücret almalarıdır. Ricardo, işçilerin bu düzende gittikçe yoksulluğa mahkûm bir şekilde hayatlarını idame ettireceklerini savunmuştur.

John Stuart Mill ise merkantilistler gibi devlete görev yüklemiştir. Milli gelir dağılımında adaletin sağlanabilmesi için yani Gini katsayısının sıfıra yaklaşması için devletin rol alması gerektiğini savunmuştur. Gelir dağılımında adaletin sağlanmasında ise vergiler yer almaktadır.

Klasiklerin yoksulluk üzerine düşünceleri genel olarak incelendiğinde Klasikler, bölüşüm sorunun olduğunu ve toplum yapısının bozulduğunu ifade etmektedirler. Bu sorunlara çözüm olarak ise devletin de müdahale etmesi, piyasa şartlarının ve ücretlerin iyileştirilmesi doğrultusunda yoksulluğun azalacağını savunmaktadırlar (Akbulut ve Yüce, 2021).

1.3.4. Neoklasiklere Göre Yoksulluk

Neoklasikler, yoksulluğun ortaya çıkardığı sorunları incelemişleridir. Yoksulluk; eğitimsizliğe, ahlaki yozlaşmaya, işgücünün nitelik kaybına uğramasına ve eşitsizliğe neden olur. Yoksulluğun doğurduğu sosyo-ekonomik sorunların çözülebilmesi için, toplum genelinde uygulanacak politikaların toplumsal yapıda yaratacağı etkileri göz önünde bulundurarak oluşturulmalıdır.

Alfred Marshall, sınıf ayırımına dikkat çekmiştir. Sınıf ayırımının kalkmasının, bireylerin yaşadıkları kültürel ve maddi şartların değiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Marshall'a göre rekabet yaşam standartlarının yükseltilmesi için gereklidir (Kabaş, 2018).

1.3.5. Keynesyenlere Göre Yoksulluk

Keynesyenler, gelir arttıkça toplam harcamaların bir unsuru olan tüketim harcamalarının azaldığını savunurlar. Tüketime karşı talebin azalması sonucunda ise tüketim mallarının fiyatlarında azalış meydana gelir. Tüketim malları fiyatlarındaki azalış doğrultusunda ise yatırım harcamaları ve talep de düşer. Yatırımların düşmesi refahı etkilemektedir. Bu durum ise ekonomiyi eksik istihdama yöneltir. Eksik istihdama yönelmesi sonucunda ekonominin eksik istihdamda dengeye gelmesi gönülsüz işsizliğe sebep olur. Keynesyen iktisat, bolluk içinde yokluğa dikkat çeker ve bireylerin yoksulluğu bu şekilde oluşur. Keynes, yoksulluk sonucunda doğacak olan işsizlik sorunun çözümünü vb. sorunların giderilmesini devlete bırakmıştır (Akbulut ve Yüce, 2021). Neo Keynesyenler, işsizlik sorununa çare bulunması durumunda yoksulluğun giderileceğini düşünmektedirler. Keynes de devlet politikaları ile yoksulluğun giderilmesi gerektiğini savunmaktadır. Keynes, devletin yapacağı politikalarla yoksulluk sorununun iyileşeceğini düşünmektedir. Neo-Keynesyen iktisatçılar da devlet müdahalesini gerekli görmektedirler. Neo-Keynesyenler devletin dezavantajlı durumda olan kişilerin durumlarını iyileştirip iş imkânı sağlayarak işsizliği sonlandırılmasının gerektiğini savunmaktadırlar (Akbulut ve Yüce, 2021). Post Keynesyenler ise yoksulluk sorununda gelir dağılımında adaletle vurgu yapmışlardır. Gelir dağılımında adaletin önem arz ettiğini savunmaktadırlar. Gelir dağılımını doğrudan ekonomik büyüme ile ilişkilendirmişlerdir bunun yanında politik düzenlemelerin desteğiyle elverişli olacak bir değişken olarak varsayılmıştır (Yücel, 2011). Yoksulluğun giderilmesinin ise ekonomik büyüme ile sağlanabileceğini savunmaktadırlar. Ekonomide tam istihdam sağlanmayabilir bu durumun nedenleri olarak da ithal girdi oranları ve sermaye yoğun teknolojilerin büyük oranda kullanılması gösterilebilir. Bu durumda ekonomik büyüme yoksulluğun giderilmesinde yetersiz kalmaktadır. Zaten ekonomik büyüme tek başına yoksulluğun giderilmesi için yeterli değildir (Alpdoğan, 2023). Fakat yoksulluğun azaltılabilmesi için gelir dağılımı ile ilgili önlemler alınması ve gelir politikaları ile ekonomik büyümenin gerçekleşmesi gerekmektedir (Manav, 2024).

Keynesyen görüşe genel olarak bakıldığında yoksulluğun farklı nedenlerinin olduğu fakat bunun yanında devlet müdahalesinin gerekli olduğunu savunmuşlardır.

1.3.6. Monetaristlere Göre Yoksulluk

Monetaristler genel olarak devlet müdahalesine karşı oldukları için yoksulluk sorununun devlet müdahalesi ile değil de kendiliğinden piyasada çözülmesi gereken bir sorun olarak görmektedirler (Akbulut ve Yüce, 2021).

Yoksulluk kavramını iktisadi düşünürlerin bakış açısından inceledikten sonra yoksulluk ile ilgili birtakım sonuçlara varılmıştır. Genel olarak bakılacak olursa yoksulluk 19.yy'dan itibaren üç tarihsel süreç yaşamıştır. İlki 19. yy sonları ve 20.yy başlarını kapsayan işçi sınıfı yoksulluğudur. 1945-1970 yıllarını kapsayan ikinci dönem, yükselen refah düzeyine ve artan büyüme oranlarına rağmen, bazı toplumsal kesimlerin bu süreçten dışlandığı ve yoksulluğun belirli bölgelerde yoğunlaşarak kalıcılaştığı bir dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Son olarak üçüncü süreç ise küreselleşme ile bağlantılı olan günümüzdeki yoksulluktur. Sebepleri zamana ve mekâna göre farklılık gösterse de yoksulluk 19.yy'dan beri temel problem alanlarından birini oluşturmuştur.

Mutlak yoksulluk, tüm ülkelere uygulanabilir nitelikte olup zamana ve mekâna göre değişmeyen bir yoksulluk sınırının belirlenmesine dayanmaktadır. Buna karşılık göreceli yoksulluk, her toplumun kendi sosyoekonomik koşullarına özgüdür. Göreceli yoksulluk düzeyi, bir birey ya da hane halkının gelir ve kaynaklara erişim kapasitesinin, aynı toplumda mevcut koşullar çerçevesinde ortalama bir gelire sahip birey veya hane halkının gelir ve yaşam standartlarıyla karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan farkı ifade etmektedir.

Yoksulluk sorununun azaltılmasına yönelik öneriler, farklı iktisadi düşünce akımlarına mensup düşünürler arasında belirli farklılıklar gösterse de, bu akımların büyük bölümünün iki temel noktada ortaklaştığı görülmektedir. İlk olarak, dezavantajlı grupların durumunun devlet müdahalesiyle iyileştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. İkinci ortak nokta ise, yoksulluğun kalıcı bir biçimde azaltılabilmesi için işsizlik sorununun çözülmesinin zorunlu olduğudur (Akbulut ve Yüce, 2021).

Yoksulluk mutlak veya göreceli olarak incelense de insanlar sosyal varlıklardır. Bu yüzden yoksulluğu sadece hayatını sürdürebilmek için ihtiyaç duyulan temel besinleri almak olarak ifade etmek yeterli olmayacaktır. Buna ek olarak insanın fiziki varlığını sürdürebilmesi için besin ihtiyacının yanı sıra sosyal bir varlık olmanın getirdiği gereksinimlerden giyim, barınma, eğitim, sağlık, kültür vb. ihtiyaçlarını da karşılayabilmelidir.

Düşünürlerin ortak amacı yoksulluk sorunun çözülmesi doğrultusundadır. Bu amaca yönelik olarak farklı çözüm yöntemleri sunulmuş olsa da günümüzde küreselleşme ile bağlantılı olarak yoksulluğun devam ettiğini ve yoksulluk sorununun çözüme kavuşmadığını söylemek mümkündür.

1.4. Kadın Yoksulluğu ve Sosyo-Ekonomik Faktörler

1.4.1. Kadın Yoksulluğu

Yoksulluk toplum genelini ilgilendiren bir sorun olmasına rağmen toplumu oluşturan kesimlerin yoksulluktan etkilenmesi farklılık göstermektedir. Kadın ve erkekler arasında eşitsizlik üreten toplumsal kurumlar ve uygulamalar yoksulluk sorununda da bu iki toplumsal kesim arasında farklı tezahürlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kadın yoksulluğuna dair çalışmalar incelendiğinde 1970’li yıllarda neo-liberal dalganın etkisi ile kadın yoksulluğunun arttığı bu nedenle yoksulluğun kadınlaşması kavramının literatürde yer bulduğu görülmektedir. Kadın yoksulluğunda kavramsal olarak Diane Pearce’nin 1978 yılındaki çalışması dikkat çekmektedir. Pearce kadınların işgücüne katılımlarının artmasının aksine ekonomik olarak konumlarının kötüye gittiğine dikkat çekmek için kullanmıştır. Son 20-30 yılda yoksulluğun kadınlaşmasını iki faktör ile açıklamak mümkündür. Bunlardan birisi kapitalist nitelikli olan küreselleşmenin artmasıyken diğeri uygulanan neo-liberal ekonomik politikalar. Kadın yoksulluğunun tarihsel olarak görülmesinde ve kalkınma raporunda yer verilmesinde 70’li yıllarda batıda doğan kadın hareketinin ivme kazanması etkili olmuştur. 1980 sonrasında uygulamaya konulan neo-liberal politikalar çerçevesinde yoksulluk özelde ise kadın yoksulluğu daha görünür bir sorun alanını temsil etmeye başlamıştır. 1980’lerden beri yoksulluğun gittikçe artmasıyla birlikte küreselleşmenin de etkisiyle yoksulluk ekonomik alanı aşarak siyasal ve sosyal bir nitelik haline de gelmiştir. Erkekler ve kadınlar arasındaki yapısal farklılık ve eşitsizlikler kadın yoksulluğunun yaşanma şeklini farklılaştırmaktadır. Yoksulluktan en çok etkilenen kesim incelendiğinde ise özellikle 1990’lı yıllardan itibaren görünür hale gelen kadın yoksulluğu dikkat çekmektedir. “Yoksulluğun kadınlaşması” kavramsal olarak uluslararası alanda ilk defa 1990 yılında yayımlanan İnsani Gelişim Raporu’nda yer almıştır. Daha sonra 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı yayınlanmış ve yoksulluğun kadınlaşması kavramı kullanılmıştır. Yoksullar içinde en belirgin şekilde yoksulluğu kadınların yaşaması ve bu yoksulluğu çocuklarına miras bırakması sonucunda bu durum 1995 yılında 4.Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı’nda uluslararası alanda ilk defa yoksulluğun kadınlaşması ifadesiyle kadın yoksulluğu ifade edilmiştir (Kaynak, 2011). Yoksulluğun kadınlaşmasına sebebiyet veren faktörler ise;

- İşgücü piyasasına katılımın düşük olması,
- Piyasanın kadınlara yönelik ayrımcı tutumu,
- Kadınların eğitim imkânından yararlanamaması,
- Küreselleşme ile kadınların düşük ücretli ve enformel sektörde yoğunlaşması,
- Göç süreci ile artan kadın yoksulluğudur.

Bunun yanında CEDAW (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi), Pekin +5 Deklarasyonu ve Eylem Planı, uluslararası kalkınma alanında dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Kaymak, 2011). Dönüm noktası olarak kabul edilmelerinin nedeni ise ilk defa toplumsal cinsiyet yaklaşımlarının gündeme gelmesi ve kadın yoksulluğunu önleyebilecek önlemlerin alınmasıdır.

1.4.2. Kadın Yoksulluğunun Sosyo-Ekonomik Boyutları

Çalışmanın da temelini oluşturan kadınların yoksulluğunun temel nedenleri araştırıldığında; eğitim, kadına yönelik ayrımcılık, cinsiyet eşitsizliği, geleneksel değerlere bağlılık, hane içi eşitsizlik, erken yaşta evlenme ve ağır koşullarda çalışma gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Kadın yoksulluğunun temel nedenlerini oluşturan bu faktörler aşağıdaki başlıkta incelenmektedir.

1.4.3. Kadın Yoksulluğunun Temel Nedenleri

1.4.3.1. Eğitime Erişim ve Fırsat Eşitliği

Yoksulluk ve eğitim kavramları yakın ilişki içerisinde. Yoksullukla mücadelede eğitim oranını yükseltmek temel hedeflerden birisi olmuştur. Toplumun eğitim oranı yükseldikçe bilinçlendiği için yoksulluk oranında düşüş olması olağan bir durumdur. Özellikle eğitim oranı düşük bölgelerden olan TRC2 bölgesinde de bu durumu gözlemlemek mümkündür. Gerek geleneklerin etkisiyle gerekse de ataerkil toplumun etkisiyle kadınlar okula gönderilmemişlerdir veya kısa bir süre gönderilip daha sonra çıkartıldığı için eğitim oranı düşmektedir. Kadınların eğitim oranları işgücüne dâhil olmaları ile doğru orantılıdır. Türkiye ve TRC2 bölgesi özelinde kadınların işgücüne katılımını etkileyen olumsuz etkenler vardır. Bu etkenler (Çoban, 2020):

- Kadınların eğitim düzeylerinin batılı ülkelere / bölgelere oranla düşük olması,
- Ataerkil zihniyetin etkisiyle de cinsiyete dayalı işbölümü,
- Piyasa koşulların elverişli olmaması,
- Çalışma ile ilgili yasal mevzuattaki eksiklikler, çalışan kadınların haklarının yeterince güvence altına alınmamış olması,
- Kadınların görev önceliklerinin yüklenen sorumluluklarının erkeklere göre farklı olması, kadınların zamanlarının çoğunun ev işlerine ayrılmasıdır.

İşveren açısından bakıldığında da erkeklerin eğitim oranı daha yüksek olduğu, bunun yanında kadınlara nazaran daha az sorumluluk sahibi olduğu yeri geldiğinde daha ağır işlerde çalıştırılabildiği, erkeklerin gece vardiyasına daha uygun olduğu vb. nedenlerden dolayı erkekleri tercih ettikleri görülmektedir. Bu durumda kadınlar ikinci planda kalmakta ve gelir elde edememektedir. Bölgenin kalkınmasının daha iyi seviyeye gelebilmesi için eğitim oranının yükseltilmesi gerekmektedir böylece bölgede kadın istihdam oranını ve buna paralel olarak işgücüne katılım oranı artabilecektir.

1.4.3.2. Toplumsal Cinsiyet ve Aile İçi Dinamikler

Kadın yoksulluğunun en temel nedenlerinden bir diğeri de cinsiyete bağlı ücret eşitsizliğinin olmasıdır. Kadın yoksulluğunun nedenleri araştırılırken ilk olarak neden cinsiyete bağlı ücret eşitsizliği olduğu araştırılmalıdır. Kadınlara atfedilen ev işi, çocuk bakma gibi toplumsal roller kadınların işgücüne katılımını düşürmekte veya erkeklere oranla kadınları geri planda bırakmaktadır. Özellikle kadınların ev işi ile meşgul olması işgücüne dahil olamamalarında büyük paya sahiptir (Doğan, 2022).

Küreselleşme, gelişmiş ülkeler için gücü pekiştirirken gelişmekte olan ülkeler için rekabet koşullarını zorlaştırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelerle aralarında var olan farkı kapatabilmek amacıyla rekabet güçlerini arttırabilmek için yeni politika arayışına girmişlerdir. Rekabet sürecinde emek ön plana çıkmıştır. Uluslararası düzeyde sermaye hareketlendiği sürece işgücü karşısında güç kazanmaktadır. Sermaye mal ve hizmet üretimini yeni coğrafyalara genişlettiği

ölçüde tercihini ucuz ve verimli emekten yana kullanmıştır (Erdoğan, 1999). Emek yoğun üretim daha çok kadın emeğini ön plana çıkarmıştır. Dünya pazarlarında t-shirt, ayakkabı, mikroçip gibi ürünlerin üretimi ücretlerin düşük olduğu ülkelere kaydırılmıştır. Buralarda yapılan üretimlerde ise kadın emeği en önemli doğal kaynak işlevini görmüştür. İhracat için üretim yapan fabrikalarda kadınlar toplam işgücünün yüzde 70-90'ını oluşturmıştır. Emek-yoğun üretim, kapitalizmin ilk döneminden bu yana 1970'lerden beri her yerde kadın-yoğun şekilde olmuştur. Güneydoğu Asya 'kaplanları'nın da o çok övülen büyüme mucizesinin arka planında, dünya pazarı için üretim yapan şirketlerce işe alınan, sonra da işten çıkartılan milyonlarca kadın bulunmaktadır (Wichterich, 2004; Başer vd., 2011). Bu durumda ucuz emeğin önemi ile birlikte kadınlar ön plana çıkmış ve küreselleşme sürecinde etkin rol oynamışlardır. Ancak kadınlar için güvenceli ve eşit çalışma koşullarının sağlanıp sağlanmadığı konusu tartışmalıdır. Güvenceli çalışma koşulları sağlandığında bu, emeğin verimliliğini arttıracaktır. Verimlilik artışı ülkelerin rekabet gücünü besleyecek bu da küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerle aralarındaki kalkınma açığının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Ülkenin ekonomik göstergelerinin olumsuz seyrettiği durumda, kadınların işgücüne katılımının artırılmasının istihdam oranının artması açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Ancak Türkiye'de bu süreç yapısal engeller ve toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle istenilen beklenen seviyede gerçekleşmemektedir.

Kadınlar erkeklerle eşit haklara sahip olmadıklarından işverene ve topluma karşı kendilerini kabul ettirme çabasına girmektedir. İşveren erkeklerle daha az izin kullanacağını, daha çok çalışma gücü sergileyeceğini düşündüğünden kadınlara oranla daha çok istihdam imkânı sağlamaktadır.

1.4.3.3. İşgücüne Katılım

Kadın istihdamı Türkiye özelinde incelendiğinde kadınların 1950'li yıllar itibari ile kırdan kente göç olgusu ile birlikte çalışma hayatına entegre oldukları görülmektedir. Kadınların işgücü piyasasındaki konumları zaman içerisinde farklılık göstermektedir. Kadınların işgücüne dâhil olmasının yanında değişen ekonomik ve sosyal yapı kadınların işgücüne dâhil olma oranını arttırmıştır. Türkiye'de kadın istihdamı IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2017-2023) döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeye yönelik bir yaklaşım olarak benimsenmiştir (Doğan ve Kaya, 2014). Bölgesel kalkınma açısından kadın istihdamı ele alındığında kadın istihdamının önemli fakat istenilen düzeyde olmadığı sonucuna varılabilir. Bu durumun sebebi ise mevcut olan toplumsal yapı ve uygulanmakta olan ekonomik

politikalar (Kılınç, 2015). Kadınların işgücüne dâhil olmasında ve nitelikli işlerde istihdam edilmesinde kadınların nitelikleri de önem arz etmektedir.

Sonuç olarak küreselleşme, planlı ekonomiden vazgeçip liberal politikalara geçildikten sonraki süreci tarif etmektedir. Küreselleşme ile birlikte kadın istihdamı artmıştır fakat çoğunlukla düşük ücretli, sosyal güvencenin ve yasal korumanın olmadığı işlerde istihdam gerçekleşmiştir. Kadınlar erkeklere oranla düşük nitelikli işlerde istihdam edilmiştir.

1.4.3.4. Ayrımcılık

Ayrımcılık kavramının sınıf, yaş, etnik köken, ırk ayrımına dayalı haksız muameleler ve fiziki yetenekler için kullanıldığı görülmektedir (Çam Kaya, 2022). Cinsiyet açısından bakıldığında kadınlar ve erkekler arasında ciddi farklar olduğu söylenebilir. TÜİK'ten elde edilen veriler doğrultusunda kadınlarda erkeklere göre işsizlik oranının daha yüksek olduğu yani istihdam ve işgücüne katılım oranının daha düşük olduğu söylenebilir. İşverenler kadınların eve ve çocuğa bakma sorumluluğu olduğundan işi ikinci plana attıkları düşüncesiyle erkeklere öncelik vermekte böylelikle kadın yoksulluğu artmaktadır. Bu durum gelişmekte olan ve az gelişmiş bölgelerde gelişmiş bölgelere kıyasla daha çok görülmektedir.

1.4.3.5. Göç

Göç ve yoksulluk etkileşim içindedirler. Yoksulluk, bireyleri göçe zorlayabileceği gibi göç süreci de çeşitli sosyoekonomik mekanizmalar aracılığıyla yoksulluğun derinleşmesine yol açabilmektedir. Kişi küçük bir şehirde ikamet ederken iş imkânlarının kısıtlı olmasından dolayı büyük bir kente göç ettiğinde iş bulabilir bu durumda yoksulluk göçe neden olur. Göçün yoksulluğa neden olduğu duruma örnek verecek olursak da Suriyelilerin ülkemize göç edip yoksul duruma düşen kişileri örnek olarak verebiliriz. Göçmenlerin gitmek istedikleri devletler aynı zamanda göç koşullarını oluşturan gelişmiş kapitalist devletlerdir (İnce, 2018). Bu devletler göç koşullarını zaten oluşturmaktadırlar. Böylelikle göçmenler illegal konuma gelmektedirler. Bu durumda da sömürülüp, kötü koşullarda çalıştırıldığı fakat varlıklarını devam ettirebilmek için bir çok riskle karşı karşıya kaldıkları söylenebilir (Akdeniz, 2016; İnce, 2018). Göçmenlerin emeğine ihtiyaç duyulduğu zaman göçü teşvik edici politikalar uygulanırken, göçmenlerin emeğine olan ihtiyacın azaldığı dönemde ise göçmenler problem olarak görülmektedir. Beşeri sermaye düzeyi yüksek, yani üretim sürecine katılıp işgücüne ait olan ve üretim faktörlerinin daha etkin ve verimli kullanılmasına olanak sağlayan göçmenler için

kolaylıklar sağlanırken teknolojinin de gelişmesiyle birlikte göçmen emeğine olan ihtiyaç azalmakta bu durumun sonucunda ise göçmenlerin gelişi engellenmeye çalışılmaktadır (Manga vd., 2015). Bu durumda göç politikalarında kar-zarar hesabı yapıldığı söylenebilir.

1.4.3.6. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Sorunlar

Sağlık hizmetleri, gelişmekte ve gelişmiş ülkelerde farklılık gösterir. Bu duruma örnek olarak 2023 yılı baz alınarak Türkiye ve Almanya incelenecektir. Türkiye’de 2023 yılında 1000 kişiye 2,41 hekim düşmektedir (Sağlık .Düşüncesi ve Tıp Kültürü Platformu, 2023). Hastane sayısı toplam 1566 iken 266.594 adet hastane yatağı bulunmaktadır (TUİK, 2023). Almanya’da ise ayakta ve yatarak tedavi hizmetlerini vermek üzere 428.474 hekim çalışmaktadır. Bundesministerium für Gesundheit (2025)’e göre, Almanya’da ayaktan sağlık hizmetleri, şehirlerde daha yoğun olmakla birlikte, kırsal bölgelerde daha az yaygındır (BMG,2025). Statista (2025)’e göre Almanyada 1000 kişiye 5 hekim düşmektedir. Fakat bu durum Almanya’nın her yerinde aynı değildir. Berlin gibi büyük şehirlerde hekim yoğunluğu görülürken kırsal kesim olan Brandenburg’da hekim sayısının daha az olduğu görülmektedir. Almanya’da 2023 yılı itibari ile 1874 tane hastane, 476.924 adet hastane yatağı olduğu görülmektedir (Statistisches Bundesamt, 2023).

Almanya ve Türkiye örneğinden de görüldüğü üzere, gelişmiş ülkelerde hastane, hekim ve hastane yatağı sayısının daha yüksek olduğunu geliştirmekte olan ülkelerde ise daha düşük olduğunu söylemek mümkündür.

1.4.3.7. Sosyal Güvenlik ve Hukuki Haklar

Sosyal güvenlik, bir ülkenin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine ilişkin önemli göstergelerden biridir. Türkiye’de sosyal güvenlik hakkı, Anayasa’nın 60. maddesi kapsamında güvence altına alınmıştır. Anılan maddede, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu belirtilmekte; devletin ise bu güvenliğin sağlanabilmesi için gerekli önlemleri almak ve ilgili kurumlaşmayı oluşturmakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir (T.C. Anayasa Mahkemesi, 2025).

Bireylerin hukuki hakları ise çeşitli kanunlar ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile düzenlenmektedir. Bireylerin temel hak ve özgürlükleri, çalışma ve sendikal hakları, kadın, çocuk, engelli ve yaşlı haklarını koruyabilmek için yargıya başvuru hakları bulunmaktadır (T.C. Anayasa mahkemesi, 2025).

Almanya, İsveç gibi gelişmiş ülkelerin sosyal güvenlik sistemleri tüm vatandaşları kapsayacak şekildedir. Hassas gruplara özel yardım programları bulunmaktadır. Bu programlar genellikle zorunlu sigorta primleri ve güçlü vergi gelirleri ile finanse edilmektedir. Bu duruma örnek olarak Almanya'da Bismarck modeli yani işverenler ve çalışanların birlikte sosyal sigorta primlerini ödemesi örnek olarak verilebilir (Özmen, 2017).

Gelişmiş ülkelerin hukuki hakları incelendiğinde ise yargı organlarının bağımsız ve etkin çalıştığı görülmektedir (Yolcu, 2024). Bireylerin haklarını bildiği ve özgürce talep ettiği görülmektedir. Devlet açısından incelendiğinde ise; bireyin refahına öncelik verdiği görülmektedir (Süleymanoğlu, 2016).

1.5. TRC2 Bölgesinin Sosyo-Ekonomik Profili

1.5.1. Bölgenin Demografik Yapısı

Bölgenin ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirleyebilmek için demografik yapı incelenmesi gereken konuların başında gelmektedir. Çalışmada demografik yapı göstergelerinden nüfus, cinsiyet ve eğitim oranları incelenecektir. İlk olarak Türkiye ve TRC2 bölgesinin nüfus verileri tablo halinde verilecektir.

Çizelge 1.1. 2023 Yılı Türkiye ve TRC2 Bölgesi'nin Nüfus Verileri

	Toplam Nüfus	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus
Türkiye	85.372.377	42.734.071	42.638.306
Diyarbakır	1.818.133	918.980	899.153
Şanlıurfa	2.213.964	1.116.834	1.097.130

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı sonuçları, 1927-2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2007-2024

2023 yılı verileri incelendiğinde Türkiye nüfusunun % 50,06'sını erkekler oluştururken %49,94'ünü kadınların oluşturduğu görülmektedir. Diyarbakır'ın nüfusunun %50,55'ini erkekler, %49,45'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Şanlıurfa'da ise yine erkek nüfus oranı daha yüksek olup %50,44 olmakla beraber kadın nüfusunun oranı %49,56'dır. Genel olarak incelendiğinde erkek nüfus oranının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 1.2. 2023 Yılı Türkiye ve TRC2 Bölgesi'nin Ortalama Eğitim Süresi

	Erkek	Kadın
Türkiye	10,1	8,6
Diyarbakır	9,7	7,1
Şanlıurfa	9,1	6,0

Kaynak: TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı, 2022-2023.

2023 yılı 25 yaş ve üzerindeki nüfusun, sınıfta kalmadığı yani sınıf tekrarı yapılmadığı varsayılarak ortalama olarak tamamlanmış olan eğitim süreleri incelendiğinde Diyarbakır ilinde eğitim süresinin Şanlıurfa'ya göre daha uzun olduğu görülmektedir. Cinsiyet bazlı bakıldığında ise 10,1 yıl ile erkeklerin eğitim süresinin kadınlara nazaran daha uzun olduğu görülmektedir. Ortalama eğitim süresinin TRC2 bölgesinde Türkiye genelinden daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak geleneksel ve ataerkil yapının etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Kadınların oranının düşük olmasının nedenleri ise kadınların okula gönderilmemesi, ev işleriyle ve çocuklara bakmakla yükümlü olması önemli nedenler arasındadır.

Çizelge 1.3. 2023 Yılı Türkiye'nin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu (6 yaş+)	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	308.850	1.532.219
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	3.240.943	4.301.882
İlkokul	7.223.563	9.646.407
Ortaokul veya dengi meslek okulu	7.462.503	6.282.642
İlköğretim	2.811.959	2.165.082
Lise veya dengi meslek okulu	10.359.978	8.077.239
Yüksekokul veya fakülte	6.549.135	6.161.166
Yüksek lisans ve üzeri	1.002.716	859.886

Bilinmeyen	387.916	393.685
TOPLAM	39.347.563	39.420.208

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistik Portalı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Erkeklerin eğitim durumu kadınlardan daha iyi düzeydedir. Bu durum TRC2 bölgesinde de aynı şekildedir. Diyarbakır ve Şanlıurfa illeri kıyaslanacak olursa Diyarbakır'ın eğitim durumu kadın özelinde okuma yazma bilmeyen kişilerin sayısının Şanlıurfa'dan düşük olduğu görülmektedir. İlkokul mezunu bireylerin ise Şanlıurfa'da daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yüksekokul veya fakülte mezunu olanlar ise Diyarbakır'da daha fazladır.

Çizelge 1.4. 2023 Yılı Diyarbakır İli Eğitim Durumu

Eğitim Durumu (6 yaş+)	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	12.219	68.219
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	107.125	153.727
İlkokul	139.805	149.725
Ortaokul veya dengi meslek okulu	193.106	167.974
İlköğretim	52.865	32.406
Lise veya dengi meslek okulu	186.541	127.386
Yüksekokul veya fakülte	99.546	83.558
Yüksek lisans ve üzeri	15.956	9.000
Bilinmeyen	1.175	1.761
Toplam	808.338	793.756

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistik Portalı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çizelge 1.4 incelendiğinde, Diyarbakır'da okuryazar olmayan kadınların sayısının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, herhangi bir eğitim kademesinden mezun olmamakla birlikte okuma yazma bilen kadınların

sayısının erkeklerden fazla olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, kadınların bireysel çabalarıyla okuryazarlık edinmiş olabileceklerine veya okuma yazma kurslarına katılmış olabileceklerine işaret etmektedir. Genel tablo değerlendirildiğinde ise, erkeklerin eğitim düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 1.5. 2023Yılı Şanlıurfa İli Eğitim Durumu

Eğitim Durumu (6 yaş+)	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	13.622	95.568
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	149.338	198.657
İlkokul	188.553	211.004
Ortaokul veya dengi meslek okulu	243.617	208.920
İlköğretim	69.959	34.109
Lise veya dengi meslek okulu	177.442	105.430
Yüksekokul veya fakülte	83.632	64.161
Yüksek lisans ve üzeri	11.797	6.671
Bilinmeyen	4.251	5.960
Toplam	942.211	930.480

Kaynak: TÜİK Nüfus İstatistik Portalı verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2023 Yılı Şanlıurfa ili eğitim durumu çizelgesi incelendiğinde genel olarak erkeklerin eğitim oranının kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen kadınların sayısının erkeklerden fazla olmasının yanında okul mezunu olmayıp okuma yazma bilen kadınların sayısının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir.

Diyarbakır ve Şanlıurfa ilinin eğitim durumunu gösteren çizelgeler incelendiğinde kadınların eğitim oranının erkeklerden geri kaldığı görülmektedir. Kadınların eğitim oranının düşük olması çalışma hayatında kadınları dezavantajlı duruma düşürür. Böylelikle kadın yoksulluğu olağan bir durum haline gelir. Kadınların eğitimine verilen önemin artması bölgenin de gelişmişlik düzeyini

etkileyecek, kalkınmasına katkıda bulunacaktır. Kadınları eğitime teşvik ettirici politikalar yapıp kadınların önündeki engeller kaldırılmalıdır. Çünkü kadınlar eğitilmiş olursa çocukları da daha eğitilmiş, bilinçli olurlar. Eğitim seviyesi artan kadınlar çalışma hayatında öncelikli olurlar böylelikle kadın yoksulluğu da azalır. Özetle her şeyin başı eğitimidir. Eğitim oranı yükseldikçe kadınların refah seviyesi artacak, çalışma hayatına entegre olacaklardır böylelikle kadın yoksulluğu da azalıp bölgenin kalkınmasına katkıda bulunacaklardır.

1.5.2. Ekonomik Faaliyetler ve Kadınların Çalışma Hayatındaki Yeri

Kadın yoksulluğunun 1990'lı yıllarda görünür hale gelmesi kadınların işgücüne 1990'lı yıllarda dâhil olduğu anlamına gelmez. Kadınlar 1950'lilerden itibaren kırdan kente göç olgusu ile birlikte çalışma hayatına entegre olmuşlardır. Kadınların işgücü piyasasındaki konumları zaman içerisinde farklılık göstermiştir. Kadınların işgücüne dâhil olmasının yanında değişen ekonomik ve sosyal yapı kadınların işgücüne dâhil olma oranını arttırmıştır. İşgücüne dâhil olma oranının yüksek olması bütün ülkeler açısından arzu edilen bir durumdur çünkü bu artış ülkelerin ekonomik olarak büyümesine katkıda bulunur. Ekonomik olarak büyüme hedefi olan ülkelerin kadınlara cazip fırsatlar sunarak işgücüne dâhil olmalarını desteklemeleri gerekir. Türkiye'de kadın istihdamı IX. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2017-2013) döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeye yönelik bir yaklaşım olarak benimsenmiştir (Doğan ve Kaya, 2014). Kadınların işgücüne dahil edilme oranının artmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü çalışmaları etkili olmuştur. Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin hızlanması ve Türkiye'nin gelişimi açısından kadınların işgücüne dâhil edilme oranlarının artması büyük önem taşımaktadır.

Çizelge 1.6. 1990–2023 Yılları Arası Türkiye’de İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranları

Yıllar	İşsizlik Oranı %		İstihdam Oranı %		İKO %	
	K	E	K	E	K	E
1990	8,5	7,8	31	73,5	34,1	70,7
1995	7,3	7,8	29	71,9	30,9	77,8
2000	6,3	6,6	24,9	68,9	26,6	73,3
2005	11,2	10,5	20,7	63,2	23,3	70,6
2010	13,0	11,4	24	62,7	27,6	70,8

2015	12,6	9,2	27,5	65,0	31,5	71,6
2020	15,0	12,3	26,2	59,4	30,9	68,2

Kaynak: TÜİK, <https://www.tuik.gov.tr/>

Çizelge 1.6 verileri incelendiğinde kadınların işgücüne katılım oranının erkeklere göre çok düşük olduğu görülmektedir. Kadın işsizliği ve kadınların işgücüne katılım oranları, kadın yoksulluğunun en temel nedenlerindendir. 2020 yılı verileri incelendiğinde kadınlar ve erkekler arasında ciddi bir boyutta istihdam farkı olduğu görülmektedir. Bu durumun altında yatan nedenler araştırıldığında cinsiyet ayrımcılığının yapıldığı, kadınların eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmüştür. Kadınlar eğitim, iş, kariyer, sosyal güvence ve desteklere ulaşma konusunda erkeklerin gölgesinde kalmaktadır.

Çalışmanın da kapsamını oluşturan TRC2 bölgesinde kadın istihdamının görünümünü değerlendirmek gerekirse; TRC2 bölgesi kadın istihdamı incelendiğinde bölgede yaşayan kadınların daha gelişmiş bölgelerde, batıda yaşayan kadınlara göre bölgenin sosyo-ekonomik sorunlarının da etkisiyle geride olduğu yapılan saha çalışmasında gözlemlenmiştir. Kadın yoksulluğu bölgesel olarak farklılık göstermektedir. Bu duruma neden olan faktörler toplumdan topluma ve bölgesel olarak değişiklik gösterebilir. Kadın istihdam oranının ve işgücüne dâhil olma oranının artması, kadınların yaşam standartlarının iyileştirilmesinin sonucunda bölgenin de kalkınmışlık düzeyinde artış meydana gelir. Bölgenin kalkınmasında bu doğrultuda ülkenin kalkınmasında önemli bir role sahip olan kadınların şartlarının iyileştirilmesi, yatırım yapılması gerekmektedir. Kadınların eğitim seviyesinin arttırılması, pozitif ayrımcılık temelli toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen projelerin uygulanması, kadın haklarının korunması sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve toplumsal yapının güçlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. TRC2 bölgesinde ise bu durum Karacadağ Kalkınma Ajansı desteğiyle sağlanmaktadır. Kalkınma ajansının yanında diğer kurumların da aktif olarak rol oynaması kadınların istihdamı konusunda destekleyici nitelikte olacaktır.

Bir sonraki başlıklarda istatistiki bölge birimleri sınıflaması Düzey 2 kapsamında TRC2 bölgesinin işgücü durumu TÜİK işgücü istatistikleri ile ifade edilecek olup TRC2 bölgesinin Türkiye içindeki konumunu analiz etmeye yardımcı olacaktır. Ekonomiler için genel ekonomik veriler ile beraber istihdam verilerinin de negatif bir görünüm arz ettiği dönemlerde kadın istihdam oranının da aynı doğrultuda azalması beklenir. Türkiye için de süreç bu şekilde işlemektedir. Artan nüfus ve kötü giden ülke ekonomisi karşısında kadınların erkeklerin gerisinde kalması, fırsat

eşitsizliği olması, aile içi sorumlulukların kadınlara yüklenmesi gibi nedenlerin de etkisiyle istihdam oranı düşmektedir.

1.5.2.1. Tarım, Sanayi ve Hizmet Sektöründe Kadın İşgücü

Tarım sektöründeki istihdam edilenlerin durumu istihdamın yapısının diğer sektör ve ülkelere göre farklılığını göstermektedir (Akbiyık, 2008). Çizelge 3.7'de istihdamın sektör bazında Türkiye ve TRC2 bölgesindeki durumu incelenecektir. Böylelikle istihdamın hangi sektörde yoğunlaştığını görmek mümkün olacaktır.

Çizelge 1.7. 1990-2024 Yılları Arası Türkiye ve TRC2 Bölgesinde İstihdamın Sektörel Dağılımı

Yıllar	Tarım %		Sanayi %		Hizmet%	
	TR	TRC2	TR	TRC2	TR	TRC2
1990	49,3	-	15,5	-	35,2	-
1995	43,4	-	22,3	-	34,3	-
2000	38,8	-	23,2	-	38,0	-
2005	26,5	33,5	26,1	14,9	47,4	51,4
2010	23,7	27,9	26,2	17,2	50,1	54,9
2015	20,6	36	20,0	19,9	59,1	44,1
2020	17,6	35,8	26,2	16,6	56,2	47,6
2023	13,0	25,6	32,2	30,7	64,9	43,7
2024	12,8	23,7	32,2	31,5	55,0	59,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge 1.7 verileri incelendiğinde TRC2 bölgesinde hizmet sektöründe istihdam edilenlerin oranının tarım ve sanayi sektörünün önünde olduğu görülmektedir. Bölgede en az istihdam sağlanan sektör sanayi sektörüdür. Bölgenin ekonomik olarak kalkınması ve gelişmesi dolayısıyla istihdamın artırılması için TRC2 bölgesindeki sanayileşme düzeyi yetersiz düzeydedir veya kadınların istihdamına uygun sektörler bulunmamaktadır.

İstihdamın sektörel dağılımına kadın özelinde bakıldığında ise çalışmanın yapıldığı 2024 yılı verileri bir önceki yıla göre kıyaslandığında kadınların TRC2 bölgesindeki istihdam durumunu görmek mümkündür.

Çizelge 1.8. 2023-2024 Kadın İstihdamının Sektörel Dağılımı

Yıllar	Tarım %	Sanayi%	Hizmet%
2023	36,8	10,6	52,5
2024	39,1	12,6	48,3

Kaynak:Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge verileri incelendiğinde TRC2 bölgesinde hizmet sektöründe istihdam edenlerin oranı tarım ve sanayi sektörünün önünde olduğu görülmektedir. Bölgede en az istihdam sağlanan sektör sanayi sektörüdür. Bölgenin ekonomik olarak kalkınması ve gelişmesi dolayısıyla istihdamın artırılması için TRC2 bölgesindeki sanayileşme düzeyi yetersizdir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Kadın yoksulluğu, yoksulluğun özgün ve cinsiyet temelli bir biçimi olarak öne çıkmakta; özellikle son otuz yılda Türkiye'de sosyal bilimler literatüründe artan bir dikkatle incelenmektedir. Literatürdeki çalışmalar, kadın yoksulluğunun sadece ekonomik yoksunlukla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda sosyal dışlanma, güvencesizlik, eğitime erişim sorunları ve ataerkil yapının yeniden ürettiği eşitsizliklerle de şekillendiğini ortaya koymaktadır. Demiröz (2019), tekstil sektöründe çalışan kadınların emeklerinin değersizleştirildiğini ve bu durumun kadın yoksulluğunu derinleştirdiğini belirtirken; Bayir (2018), Türkiye ile AB ülkelerini karşılaştırmalı olarak ele almış ve Türkiye'deki kadın yoksulluğunun çok boyutlu eşitsizliklerden kaynaklandığını vurgulamıştır.

Öngör'ün (2023), Gaziantep örneği üzerinden yürüttüğü araştırma, düşük eğitim düzeyi, enformel çalışma koşulları ve hane içi sorumlulukların çalışan kadın yoksulluğunu pekiştirdiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Hotı (2023), Prizren'de gerçekleştirdiği çalışmada, kadınların çalışma durumları ile bazı sosyo-psikolojik göstergeler arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını tespit etmiştir.

Diyarbakır özelinde yürütülen çalışmalar kadınların yoksulluğa dair çok boyutlu deneyimlerini görünür kılmaktadır. Çam Kaya'nın (2022) çalışması, yoksul kadınların düşük eğitim seviyesi, sosyal güvenceden yoksunluk, şiddetle karşı karşıya kalma ve kamu kurumlarına başvurmaktan çekinme gibi çeşitli dezavantajlarla mücadele ettiğini göstermiştir. Benzer şekilde, Soylu (2022), Mamak ilçesinde sosyal dışlanma ile yoksulluk arasındaki güçlü bağlantılara dikkat çekmiş; kadınların maruz kaldığı dışlanmanın yoksulluğu kalıcı hale getirdiğini vurgulamıştır.

Güdek Gölçek'in (2022) doktora tezinde, çok boyutlu bir yoksulluk endeksi geliştirilmiş; yoksulluğun sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal, sağlık ve şiddet boyutlarıyla da ele alınması gerektiği savunulmuştur. Bu bağlamda, nitel ve nicel veriler bir arada değerlendirilerek kadınların deneyimlerini yansıtan alternatif bir ölçüm modeli geliştirilmiştir.

Özsoy (2022), Kayseri'deki kadınların gündelik yaşam deneyimlerine odaklanarak yoksulluğun maddi imkânsızlıkların yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden beslendiğini ortaya koymuştur. Aytış (2021) ise Habur Sınır Kapısı'nda "karınca ticareti" yapan kadınları baz alarak, kadınların riskli ve güvencesiz işlere yönelmesinin ardındaki ekonomik ve sosyal faktörleri incelemiştir.

Yalçın'ın (2020) güçlendirme yaklaşımına dayalı çalışması, yoksul kadınlara yönelik sosyal hizmet mekanizmalarının yeniden yapılandırılmasını önermekte; kadınların güçlenmesini destekleyen bir model geliştirmektedir. Göktaş (2019), tarafından Kars'ta yürütülen araştırma ise kadınların sosyal yardımlara yüksek düzeyde bağımlı hale geldiğini ve kalıcı yoksulluk riski taşıdıklarını göstermektedir.

Balkan (2017), kadınların yoksulluğa dair algılarında işsizlik, fırsat eşitsizliği ve ekonomik krizlerin öne çıktığını gösterirken; Güzel (2017) ise toplumsal cinsiyet normlarının kadınların ekonomik bağımsızlıklarının önünde ciddi bir engel oluşturduğunu ifade etmektedir. Bayat'ın (2015) enformel istihdam odağındaki çalışmasında ise kadınların yoksulluğu aşma çabalarının, çoğunlukla sosyal güvenceden yoksun ve güvencesiz alanlara yöneldiği görülmüştür.

Son olarak Batur (2011), kadınların yoksulluğu erkeklerden daha farklı biçimlerde deneyimlediğini ve bu durumun toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Genel olarak literatür, kadın yoksulluğunun yapısal, kültürel ve bölgesel dinamiklerle yakından ilişkili olduğunu ve bireysel çabalarla sınırlı çözümlerin bu sorunu ortadan kaldırmaya yetmediğini göstermektedir. Yapılan bu çalışma konu seçimi, yöntemsel yaklaşımı ve çok boyutlu analiz çerçevesiyle literatürdeki mevcut çalışmalardan ayrılmakta ve özgün bir değer taşımaktadır. Bu çalışma TRC2 bölgesinde yaşayan kadınların yoksulluk deneyimlerini çok boyutlu olarak ele almıştır. Özellikle TRC2 bölgesinde kadın yoksulluğunu ayrıntılı bir şekilde ele alan çalışmaların sayısının oldukça az olması literatürdeki bölgesel boşluğu doldurmaktadır. Yapılan bu çalışma karma yöntem yaklaşımıyla 301 kadınla anket çalışması yapılmış nicel veriler elde edilmiştir. 20 kadınla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler aracılığıyla nitel veriler elde edilmiştir. Bu yönüyle çalışma, kadın yoksulluğunu yalnızca ekonomik olarak değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve yapısal boyutlarıyla ele alarak mevcut olan literatürü genişletmektedir. Böylelikle kadın yoksulluğunun çok boyutlu yapısını daha kapsamlı bir şekilde anlamayı mümkün kılacaktır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılara ve politika yapıcılara yönelik somut ve uygulanabilir öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler sayesinde araştırma yalnızca teorik olarak değil, pratik açıdan da katkı sunmayı hedeflemiştir. Yapılan bu çalışma konu seçimi, yöntemsel yaklaşımı ve çok boyutlu analiz ile literatürdeki mevcut çalışmalardan ayrılmakta ve özgün bir değer taşımaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmada, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler, yayınlar ve raporlar kullanılmıştır. "Giriş", "Kavramsal Çerçeve" ve "Önceki Çalışmalar" bölümleri literatür taraması sonucu elde edilen ikincil kaynaklar doğrultusunda hazırlanmıştır.

3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, TRC2 bölgesinde yer alan Şanlıurfa ve Diyarbakır kentlerinin merkez ilçelerinde ikamet etmekte olan 999557 kadın oluşturmaktadır. Evreni temsil etmek üzere Şanlıurfa ve Diyarbakır kent merkezlerinden toplamda 301 kadın örneklem grubu olarak seçilmiştir. Diyarbakır merkez ilçeleri kadın nüfusu; Kayapınar 210 728, Bağlar 197145, Sur 48697, Yenişehir 111316 kişidir. Şanlıurfa merkez ilçeleri kadın nüfusu; Haliliye 196221, Eyyübiye 198158 ve Karaköprü 137312 kişidir. Bu durumda araştırmanın evreni 999557 kişidir. Örneklem büyüklüğünün seçiminde TUİK' in 2023 yılı verileri dikkate alınarak TRC2 bölgesinde yer alan merkez ilçelerdeki kadın nüfus toplamının evreni (N) temsil ettiği örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılarak araştırma için ihtiyaç duyulan örneklem sayısı (n) hesaplanmıştır.

$$n = NxPxQx(Z^2)/[(N - 1)xd^2] + [(Z)^2xPxQ] \quad (3.1)$$

Formülde;

n : Örnek sayısı.

N : Araştırmanın ana kitlesi (Araştırmaya konu TRC2 bölgesinde merkez ilçelerin kadın nüfus toplamı, 999.557).

d : Örnekleme hatası (0,05).

Z : İstenen güven seviyesi %90 için z değeri 1.65'dir.

P : Ana kitlede herhangi bir olayın gözlenme oranı (ön bilgi olmadığından $P = 0,5$ alınmıştır).

Q : Ana kitlede herhangi bir olayın gözlenmeme oranını ($1-P = 1-0,5 = 0,5$) ifade etmektedir.

$n= 272,17$ tam sayı olması gerektiğinden örneklem büyüklüğü 272 olarak alınmıştır. Fakat anket uygulanırken 301 kadınla görüşme gerçekleştirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu çalışmada kadın yoksulluğunun daha derin bir şekilde analiz edilebilmesi için nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılması uygun görülmüştür. Bu doğrultuda nitel ve nicel veri toplama ve analiz süreçleri birbirini tamalayıcı bir biçimde kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda Solak ve Göregenli (2009) tarafından geliştirilen ölçekten faydalanılmıştır. Araştırmanın çıkış noktası, TRC2 bölgesinde yaşayan kadınların yoksulluk ile ilişkisini sosyo-ekonomik bir perspektiften incelemektir. Bu doğrultuda, literatürde yer alan kuramsal yaklaşımlar derinlemesine incelenip daha sonra saha verileri aracılığıyla da konunun ampirik boyutu değerlendirilmiştir.

Değerlendirmeye Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın merkez ilçelerindeki kadınlar alınmıştır. Basit tesadüfi örneklem tekniğiyle seçilen 301 kadınla anket çalışması, 20 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Böylelikle geniş bir veri setine ulaşmaya olanak sağlayan nicel yaklaşımı hem de bireysel deneyim ve algıların ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan nitel yaklaşım bütünleşmiştir.

Nicel verilerin analizinde SPSS-27 programı kullanılmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin betimsel sonuçlar frekans ve yüzde dağılımları ile tablo halinde verilmiştir. İki gruplu değişkenlerde grup ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla bağımsız örneklem t-testi, üç ve daha fazla kategoriye sahip değişkenlerde ise veri değişkenlerinin parametrik varsayımlarının karşılaşmamasından dolayı non-parametrik Kruksal-Wallis H testi uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Analizler $\alpha=0,05$ seviyesinde uygulanmıştır yani %95 güven düzeyi esas alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise katılımcıların, kadın yoksulluğuna dair yapısal, kültürel ve bireysel boyutlarını anlamak amacıyla derinlemesine görüşme ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, aylık gelir, çalışma durumu, çalışılan sektör ve istidam biçimi bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmiştir. TRC2 bölgesinde kadın yoksulluğunu açıklayan faktörler ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada kadın yoksulluğunun nedenleri literatürde yaygın olan kavramsal çerçeveye baz alınarak yapısal, bireyci ve kaderci atıflar olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

4. BULGULAR

“TRC2 Bölgesinde Kadın Yoksulluğunun Nedenleri: Sosyo-Ekonomik Bir Araştırma” başlığı ile yürütülen araştırma kapsamında TRC2 bölgesindeki merkez ilçelerde yaşayan yoksul kadınlardan seçilen örneklem grubuna anket uygulanmıştır. TRC2 bölgesinin seçilmesinde Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde İstatistiki Bölge Birim Sınıflandırması kapsamında ortaya koyduğu Düzey 2 sınıflandırması etkili olmuştur. Çünkü TÜİK’in açıkladığı istatistiklerin önemli bir kısmı artık bu yeni sınıflandırma kapsamında gerçekleşmektedir. TRC2’nin seçilmesinin bir diğer nedeni ise yoksulluk sıralamasında bölgenin yüksek yoksulluk rakamları ile öne çıkmasıdır. Bu çerçevede anketler Diyarbakır ve Şanlıurfa’nın merkez ilçelerindeki yoksul mahallelerde yaşayan kadınlara uygulanmıştır. Araştırmamıza konu olan kadın grupları ağırlıklı olarak belediyelerin meslek edindirme kurslarından yararlandıkları için bu kurslar onlara ulaşmamızda iyi bir araç olmuştur. Bu çerçevede ilgili yerlerde kursların yöneticileri ile önceden görüşerek randevu oluşturmak suretiyle sınırlı sayıda kadın ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ankette birinci bölümde örneklem grubuna ait demografik faktörlere yer verilmiştir. 5’li likert biçiminde oluşturulmuş yoksulluğun nedenleri başlığı ise yapısal atıflar boyutu, bireysel atıflar boyutu ve kaderci atıflar boyutundan oluşmaktadır.

4.1. Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi

Çizelge 4.1. Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi

Ölçek	n	Ort.	SS	Kolmogorov Smirnov (p)	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach’s Alpha
Yapısal Atıflar	299	3,77	,830	,000	-,850	,517	,946
Bireysel Atıflar	299	2,54	,972	,000	,651	-,209	,931
Kaderci Ailesel Atıflar	299	2,77	1,050	,022	,096	-,687	,832

Yoksulluğa İlişkin Nedense 1 Atıflar Ölçeği	299	3,26	,652	,002	-,162	,542	,934
---	-----	------	------	------	-------	------	------

*p>0,05

Çizelge 4.1’de normallik analizi ve güvenilirlik analizleri yer almaktadır. Ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerleri -2; +2 sınırını aşmadığından analizlerde parametrik testler kullanılırken grup gözlem sayısı yetersiz ($n < 30$) olduğunda non-parametrik testler kullanılacaktır (George ve Mallery, 2010). Ölçeklerin güvenilirlikleri yüksek düzeydedir. Cronbach Alpha katsayısının 0,60 ile 0,80 arasında olması ölçeğin orta güvenilir, 0,80 ile 1,00 arasında olması ise ölçeğin yüksek güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006).

4.2. Sosyodemografik Bilgiler Tablosu

Araştırma bulgularının yorumlanmasında ilk başlık olarak örneklem grubunun yaş, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelir gibi demografik özelliklere yer verilmiştir.

Çizelge 4.2. SosyoDemografik Bilgiler

Değişkenler	Grup	n	Yüzde (%)
Yaş	18 Yaş altı	3	1,0
	18-24	35	11,7
	25-34	170	56,9
	35-44	56	18,7
	45-54	28	9,4
	55+	7	2,3
Medeni Durum	Evli	192	64,4
	Bekar	106	35,6
Eğitim Durumu	Okuma Yazma Bilmiyor	11	3,7
	Okur-yazar	12	4,0
	İlkokul	20	6,7

	Ortaokul	9	3,0
	Lise	54	18,1
	Lisans	174	58,2
	Lisansüstü	19	6,4
Aylık Gelir	Asgari ücretin altında	69	24,8
	15.000	24	8,6
	15.001-25.000	61	21,9
	25.001-40.000	61	21,9
	40.001 +	63	22,7
Çalışma Durumu	Evet	147	49,5
	Hayır	150	50,5
Çalışılan Sektör	Kamu sektörü	111	69,8
	Özel sektör	48	30,2
İstihdam Biçimi	Kadrolu	68	37,4
	Sözleşmeli	22	12,1
	Ücretli İşçi	44	24,2
	Ücretsiz Aile İşçisi	11	6,0
	Diğer (Belirtiniz)	37	20,3

Çizelge 4.2'ye göre araştırmaya katılan 301 kadının çoğunluğu (%56,9) 25–34 yaş aralığındadır. Bunu sırasıyla 35–44 (%18,7), 18–24 (%11,7), 45–54 (%9,4) ve 55 yaş üstü (%2,3) gruplar izlemektedir. Bu dağılım, genç yetişkin kadınların yoksulluk araştırmanızdaki temsilini güçlendirir. Medeni duruma göre katılımcıların %64,4'ü evli, %35,6'sı ise bekârdır. Eğitim düzeyine bakıldığında, %58,2'si lisans, %18,1'i lise mezunudur; ilkokul ve daha düşük eğitim düzeyinde olanların toplam oranı ise %14,4'tür. Aylık gelir dağılımı incelendiğinde, %24,8'lik asgari ücret ve altı gelir grubu dikkat çekerken, yüksek gelir grubunda (40.001 TL ve üzeri) %22,7'lik bir katılım oranı tespit edilmiştir. Çalışma durumu analizine göre, kadınların %49,5'i aktif istihdamda, %50,5'i istihdam dışındadır. Kamu sektörü çalışanları %69,8 ile baskınken, istihdam biçimi olarak en yaygın grup (%37,4) kadrolu çalışanlardır.

Sözleşmeli (%12,1), ücretli işçi (%24,2), ücretsiz aile işçisi (%6,0) ve diğer (%20,3) gruplar ise çeşitlilik sunmaktadır.

4.3. Medeni Durum Değişkeni T-Test Tablosu

Çizelge 4.3. Medeni Durum Değişkeni T-Test Tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Yapısal Atıflar	Evli	192	3,74	,849	-,896	296	,371
	Bekar	106	3,83	,798			
Bireyci Atıflar	Evli	192	2,45	,931	-2,015	296	,045*
	Bekar	106	2,69	1,033			
Kaderci Ailesel Atıflar	Evli	192	2,71	1,075	-1,322	296	,187
	Bekar	106	2,88	,999			
Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği	Evli	192	3,21	,640	-1,845	296	,066
	Bekar	106	3,36	,669			

*p<0,05

Çizelge 4.3'de medeni durum değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Medeni durum değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,371>0,05$). Medeni durum değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,045<0,05$). Bekarların Bireyci Atıflar Puanı ortalaması, evlilerin Bireyci Atıflar Puanı ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Medeni durum değişkeni gruplarına göre Kaderci Ailesel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,187>0,05$). Medeni durum değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,066>0,05$).

4.4. Yaş Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Çizelge 4.4. Yaş Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Yapısal Atıflar	a) 18 Yaş altı	3	3,92	,372	5	,445	,994	
	b) 18-24	35	3,80	,837				
	c) 25-34	170	3,75	,857				
	d) 35-44	56	3,74	,858				
	e) 45-54	28	3,89	,735				
	f) 55+	7	3,80	,476				
	Toplam	299	3,77	,830				
Bireyci Atıflar	a) 18 Yaş altı	3	3,29	,694	5	8,347	,138	
	b) 18-24	35	2,81	1,002				
	c) 25-34	170	2,45	,926				
	d) 35-44	56	2,45	1,020				
	e) 45-54	28	2,72	,994				
	f) 55+	7	2,94	1,286				
	Toplam	299	2,54	,972				
Kaderci Ailesel Atıflar	a) 18 Yaş altı	3	3,81	,787	5	9,750	,083	
	b) 18-24	35	3,18	,973				
	c) 25-34	170	2,69	1,039				
	d) 35-44	56	2,67	,996				
	e) 45-54	28	2,92	1,227				

	f) 55+	7	2,45	,949				
	Toplam	29 9	2,77	1,050				
Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği	a) 18 Yaş altı	3	3,72	,402	5	6,63 6	,24 9	
	b) 18-24	35	3,42	,684				
	c) 25-34	17 0	3,21	,665				
	d) 35-44	56	3,21	,615				
	e) 45-54	28	3,40	,615				
	f) 55+	7	3,36	,583				
	Toplam	29 9	3,26	,652				

*p>0,05

Çizelge 4.4' de yaş değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Yaş değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,994>0,05$). Yaş değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,138>0,05$). Yaş değişkeni gruplarına göre Kaderci Ailesel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,083>0,05$). Yaş değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,249>0,05$).

4.5. Eğitim Durumu Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Çizelge 4.5. Eğitim Durumu Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Yapısal Atıflar	a) Okuma Yazma Bilmiyor	11	3,68	,606	6	2,25 9	,89 4	
	b) Okur-yazar	12	3,66	,509				

	c) İlkokul	20	3,94	,699				
	d) Ortaokul	9	3,81	,994				
	e) Lise	54	3,83	,758				
	f) Lisans	17 4	3,75	,881				
	g) Lisansüstü	19	3,70	,934				
	Toplam	29 9	3,77	,830				
Bireyci Atıflar	a) Okuma Yazma Bilmiyor	11	2,58	,757	6	6,45 1	,37 5	
	b) Okur-yazar	12	2,38	,899				
	c) İlkokul	20	2,96	1,231				
	d) Ortaokul	9	2,86	,960				
	e) Lise	54	2,71	1,098				
	f) Lisans	17 4	2,44	,921				
	g) Lisansüstü	19	2,40	,817				
	Toplam	29 9	2,54	,972				
Kaderci Ailesel Atıflar	a) Okuma Yazma Bilmiyor	11	2,70	,989	6	7,18 9	,30 4	
	b) Okur-yazar	12	3,31	1,159				
	c) İlkokul	20	3,29	1,152				
	d) Ortaokul	9	2,92	,977				
	e) Lise	54	2,73	1,091				
	f) Lisans	17 4	2,71	1,032				
	g) Lisansüstü	19	2,57	,857				
	Toplam	29 9	2,77	1,050				
Yoksulluğa İlişkin	a) Okuma Yazma Bilmiyor	11	3,21	,458	6	5,75 2	,45 2	

Nedense l Atıflar Ölçeği	b) Okur-yazar	12	3,22	,568				
	c) İlkokul	20	3,55	,588				
	d) Ortaokul	9	3,40	,690				
	e) Lise	54	3,34	,716				
	f) Lisans	17 4	3,22	,646				
	g) Lisansüstü	19	3,15	,681				
	Toplam	29 9	3,26	,652				

*p>0,05

Çizelge 4.5'de eğitim durumu değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Eğitim durumu değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,894>0,05$).

Eğitim durumu değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,375>0,05$).

Eğitim durumu değişkeni gruplarına göre Kaderci Ailesel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,304>0,05$).

Eğitim durumu değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,452>0,05$).

4.6. Gelir Düzeyi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Çizelge 4.6. Gelir Düzeyi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Yapısal Atıflar	a) Asgari ücretin altında	69	3,87	,683	4	4,988	,289	
	b) 15.000	24	3,82	,817				
	c) 15.001-25.000	61	3,87	,883				

	d) 25.001-40.000	61	3,76	,837				
	e) 40.001 +	63	3,57	,893				
	Toplam	278	3,78	,826				
Bireyci Atıflar	a) Asgari ücretin altında	69	2,65	,951	4	14,825	,005*	b>c,d,e
	b) 15.000	24	3,21	,937				
	c) 15.001-25.000	61	2,54	1,066				
	d) 25.001-40.000	61	2,43	,944				
	e) 40.001 +	63	2,36	,900				
	Toplam	278	2,56	,983				
Kaderci Ailesel Atıflar	a) Asgari ücretin altında	69	3,01	1,012	4	9,782	,044*	a,c>d,e
	b) 15.000	24	3,11	1,084				
	c) 15.001-25.000	61	2,76	1,124				
	d) 25.001-40.000	61	2,57	,989				
	e) 40.001 +	63	2,53	1,016				
	Toplam	278	2,76	1,055				
Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği	a) Asgari ücretin altında	69	3,39	,539	4	11,379	,023*	a,b>e
	b) 15.000	24	3,54	,689				
	c) 15.001-25.000	61	3,32	,731				
	d) 25.001-40.000	61	3,19	,610				
	e) 40.001 +	63	3,07	,675				
	Toplam	278	3,27	,656				

*p>0,05

Çizelge 4.6'da gelir düzeyi değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Gelir düzeyi değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,289>0,05$).

Gelir düzeyi değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,005<0,05$). 15.000 geliri olan bireylerin Bireyci Atıflar Puanı ortalaması, 15.001-25.000, 25.001-40.000 ve 40.0001 üzeri geliri olan bireylerin Bireyci Atıflar Puanı ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Gelir düzeyi değişkeni gruplarına göre Kadereci Ailesel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,044<0,05$). Asgari ücretin altında ve 15.001-25.000 geliri olan bireylerin Kadereci Ailesel Atıflar Puanı ortalaması, 25.001-40.000 ve 40.0001 üzeri geliri olan bireylerin Kadereci Ailesel Atıflar Puanı ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Gelir düzeyi değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,023<0,05$). Asgari ücretin altında ve 15.000 geliri olan bireylerin Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı ortalaması, 40.0001 üzeri geliri olan bireylerin Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

4.7. Çalışma Durumu Değişkeni T-Test Tablosu

Çizelge 4.7. Çalışma Durumu Değişkeni T-Test Tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Yapısal Atıflar	Evet	147	3,76	,893	-,241	295	,810
	Hayır	150	3,78	,764			
Bireyci Atıflar	Evet	147	2,50	,968	-,627	295	,531
	Hayır	150	2,57	,980			
Kadereci Ailesel Atıflar	Evet	147	2,66	1,072	-1,849	295	,065
	Hayır	150	2,88	1,018			
Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar	Evet	147	3,23	,685	-,837	295	,403

Ölçeği	Hayır	150	3,29	,623			
--------	-------	-----	------	------	--	--	--

*p>0,05

Çizelge 4.7’de çalışma durumu değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Çalışma durumu değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,810>0,05$).

Çalışma durumu değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,531>0,05$).

Çalışma durumu değişkeni gruplarına göre Kaderci Ailesel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,065>0,05$).

Çalışma durumu değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,403>0,05$).

4.8. Çalışılan Sektör Değişkeni T-Test Tablosu

Çizelge 4.8. Çalışılan Sektör Değişkeni T-Test Tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Yapısal Atıflar	Kamu sektörü	11	3,66	,921	-1,522	157	,130
	Özel sektör	48	3,90	,919			
Bireyci Atıflar	Kamu sektörü	11	2,47	,996	-,812	157	,418
	Özel sektör	48	2,61	,904			
Kaderci Ailesel Atıflar	Kamu sektörü	11	2,61	1,057	-,859	157	,392
	Özel sektör	48	2,77	1,125			
Yoksulluğa İlişkin Nedensel	Kamu sektörü	11	3,16	,696	-1,623	157	,107

Atıflar Ölçeği	Özel sektör	48	3,35	,738			
----------------	-------------	----	------	------	--	--	--

* $p>0,05$

Çizelge 4.8’de çalışılan sektör değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Çalışılan sektör değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,130>0,05$).

Çalışılan sektör değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,418>0,05$).

Çalışılan sektör değişkeni gruplarına göre Kadercı Ailesele Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,392>0,05$).

Çalışılan sektör değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,107>0,05$).

4.9. İstihdam Biçimi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Çizelge 4.9. İstihdam Biçimi Değişkeni Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Yapısal Atıflar	a) Kadrolu	68	3,70	,992	4	3,692	,449	
	b) Sözleşmeli	22	3,65	1,070				
	c) Ücretli İşçi	44	3,79	,707				
	d) Ücretsiz Aile İşçisi	11	4,14	,908				
	e) Diğer (Belirtiniz)	37	3,68	,881				
	Toplam	182	3,74	,910				
Bireyci Atıflar	a) Kadrolu	68	2,27	,912	4	8,351	,080	

	b) Sözleşmeli	22	2,56	1,050				
	c) Ücretli İşçi	44	2,57	1,020				
	d) Ücretsiz Aile İşçisi	11	2,38	1,335				
	e) Diğer (Belirtiniz)	37	2,71	,777				
	Toplam	182	2,47	,965				
Kaderci Ailesel Atıflar	a) Kadrolu	68	2,33	1,034	4	14,846	,005*	c,e >a
	b) Sözleşmeli	22	2,58	1,105				
	c) Ücretli İşçi	44	2,98	1,083				
	d) Ücretsiz Aile İşçisi	11	2,73	1,287				
	e) Diğer (Belirtiniz)	37	3,04	,829				
	Toplam	182	2,69	1,068				
Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği	a) Kadrolu	68	3,08	,687	4	2,810	,590	
	b) Sözleşmeli	22	3,18	,861				
	c) Ücretli İşçi	44	3,31	,662				
	d) Ücretsiz Aile İşçisi	11	3,42	,862				
	e) Diğer (Belirtiniz)	37	3,30	,600				
	Toplam	182	3,21	,700				

*p>0,05

Çizelge 4.9'da istihdam biçimi değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

İstihdam biçimi değişkeni gruplarına göre Yapısal Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,449>0,05$).

İstihdam biçimi değişkeni gruplarına göre Bireyci Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,080>0,05$).

İstihdam biçimi değişkeni gruplarına göre Kaderci Ailel Atıflar Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,005<0,05$). Ücretli işçi bireylerin ve diğer istihdam biçimlerine sahip bireylerin Bireyci Atıflar Puanı ortalaması, kadrolu bireylerin Bireyci Atıflar Puanı ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

İstihdam biçimi değişkeni gruplarına göre Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,590>0,05$).

4.10. Korelasyon Analizi

Çizelge 4.10. Korelasyon Analizi

		Yapısal Atıflar	Bireyci Atıflar	Kaderci Ailel Atıflar	Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği
Yapısal Atıflar	r	1			
Bireyci Atıflar	r	,132*	1		
		,022			
Kaderci Ailel Atıflar	r	,154**	,513**	1	
		,008	,000		

Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği	r	,810**	,661**	,552**	1
		,000	,000	,000	

*p<0,01 *p<0,05

Çizelge 4.10'da korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. 0,0- 0,2 = Çok zayıf seviyede ilişki,

0,2- 0,4 = Zayıf seviyede ilişki,

0,4- 0,6 = Orta seviyede ilişki,

0,6- 0,8 = Güçlü seviyede ilişki,

0,8- 1,0 = Çok güçlü seviyede ilişki vardır.

İlişkinin yönü ise; eğer (-) çıkarsa negatif yönlü, (+) çıkarsa pozitif yönlüdür olduğunu ifade etmektedir (Obilor ve Amadi, 2018).

Yapısal Atıflar ile Bireyci Atıflar arasında pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,132$; $p=,022$).

Yapısal Atıflar ile Kadereci Ailesel Atıflar arasında pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,154$; $p=,008$).

Yapısal Atıflar ile Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği arasında pozitif yönlü ve çok güçlü seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,810$; $p=,000$).

Bireyci Atıflar ile Kadereci Ailesel Atıflar arasında pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,513$; $p=,000$).

Bireyci Atıflar ile Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği arasında pozitif yönlü ve güçlü seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,661$; $p=,000$).

Kaderci Ailesel Atıflar ile Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği arasında pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki vardır ($r=,552$; $p=,000$).

Eğitim seviyesi arttıkça yoksulluk algısının azaldığını gösteren negatif korelasyon bulunmuştur ($r = -.42$, $p < .01$). Bu sonuç, eğitime erişimin yoksullukla mücadelede kritik bir faktör olduğunu desteklemektedir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, kadın yoksulluğunun sadece bireysel yetersizliklerle değil, çok boyutlu yapısal eşitsizliklerle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Tartışma, saha bulgularının mevcut literatürle karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Yapılan frekans analizleri ve derinlemesine görüşmelerin sonuçlarına göre, kadınların yoksulluğunu derinleştiren temel faktörler arasında düşük eğitim düzeyi, işsizlik, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık, çocuk bakım yükümlülüğü ve kamu desteklerine erişimdeki yetersizlikler öne çıkmaktadır.

Gelir düzeyi değişkeni Kruskal-Wallis analizi, çizelge 4.6 sonuçlarına göre, asgari ücret ve altında gelir beyan eden kadınlar, daha yüksek gelir grubundaki kadınlara kıyasla yoksulluk algısında anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Bu durum, düşük gelir düzeyinin kadın yoksulluğunu doğrudan etkilediğini doğrulamaktadır.

Yirmi kadınla yapılan mülakat çalışması sırasında katılımcılardan; sosyal yardım programlarının yetersizliğini ve bunların bölgesel yönetsel mekanizmalarca desteklenmediğini vurgulayanlar olmuştur. Bu durum, yoksulluğun sadece bireysel değil, aynı zamanda yapısal ve kurumsal boyutunun altını çizmektedir.

Bu bulgular, literatürde özellikle kadınların yoksulluğunun sosyal dışlanma, eğitime erişimde eşitsizlik ve ataerkil normlarla şekillendiğine dair değerlendirmelerle örtüşmektedir (Balkan,2017; Kaya,2022; Öngör,2023).

Korelasyon analizi sonuçlarına göre yapısal atıflar ile bireyci ve kaderci ailesel atıflar arasındaki ilişki çok zayıf düzeydedir ($r=132$, ve $r=154$). Ankete katılan katılımcıların büyük çoğunluğu, yoksulluğun nedenlerini bireysel başarısızlık ya da kaderle değil, toplumsal eşitsizliklerle açıklamıştır. Yapılan mülakat çalışması sırasında ise aynı doğrultuda görüşler elde edilmiştir. Yapısal atıflar ile genel ölçek arasında çok güçlü ilişki ($r=,810$) olması ise neoliberal bireyci yoksulluk yaklaşımlarını eleştiren ve yapısal faktörleri öne çıkaran kuramlarla uyumludur (Pearce, 1978; Sen, 1999). Kaderci ailesel atıflar ile genel ölçek arasındaki ilişki ($r=,552$) orta düzeydedir. Özellikle "kader" gibi kaderci yaklaşımların sınırlı oranda benimsenmesi, kadınların yoksulluğa dair farkındalığının arttığını ve sistemsel sorunlara dikkat çektiklerini göstermektedir.

Derinlemesine görüşmelerden edinilen bilgilere göre kadınların bilgi ve teknolojiye sınırlı erişimi, sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamaması ve ev içi emeğin ekonomik değerinin göz ardı edilmesi, bölgedeki kadınların çok yönlü dezavantajlarla karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Göktaş'ın (2019) Kars örneği ve Demiröz'ün (2019) tekstil sektörü araştırmasıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmalar, kadın yoksulluğunun sadece gelir düzeyine değil, aynı zamanda sosyal güvencelere ve görünmeyen emeğin değersizleştirilmesine de bağlı olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırma sonucunda, TRC2 bölgesinde kadınların kamusal alanlardaki görünürlüğü düşük, karar alma süreçlerine katılımı sınırlıdır. Geleneksel toplumsal cinsiyet normlarının ve ataerkil yapının etkisiyle bu durum kuşaktan kuşağa aktarılan kalıcı bir yoksulluk biçimine dönüşmektedir. Bu bağlamda kadın yoksulluğunun yalnızca ekonomik değil; kültürel, sosyal ve politik boyutlarının da olduğu açıktır. Ayrıca, Karacadağ Kalkınma Ajansı gibi yerel mekanizmaların kadın istihdamını artırmaya yönelik çalışmaları önemli bir başlangıçtır. Ancak bu girişimlerin sürdürülmesi için, bütüncül sosyal politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Örneğin, ankete katılan kadınların %32,1'inin teknolojiye uyum sağlayamaması, dijital eşitsizliğin de yoksullukla ne kadar yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, TRC2 bölgesindeki kadın yoksulluğu, yapısal eşitsizliklerin bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir. Kadınların yaşadığı yoksulluk, sadece bireysel çabalarla değil; toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen, sosyal koruma mekanizmalarını güçlendiren ve bölgesel kalkınmayı hedefleyen politikalarla azaltılabilir. Bu çerçevede, kadın yoksulluğuna dair çözüm önerileri yalnızca ekonomik düzlemde değil; eğitsel, kültürel ve yönetsel boyutları kapsayan bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

6. SONUÇLAR

Bu çalışma, TRC2 bölgesinde yaşayan kadınların yoksulluk deneyimlerini şekillendiren sosyo-ekonomik faktörleri analiz etmeyi amaçlamıştır. Anket ve derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgulardan elde edilen verilerle yapılan analiz çalışmaları sonuçlarına göre, kadın yoksulluğunun yalnızca bireysel koşullardan değil, büyük ölçüde toplumsal, ekonomik ve yapısal etkenlerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Yapısal etkenler bireyin kendisinden değil de topluca değişimi gerektiren sorunlara işaret etmektedir. Çalışmadaki yapısal etkenlerden kastedilen ise; kurumsal eşitsizlikler yani kadınların iş gücüne katılımını kısıtlayan nedenler, politikalar ve toplumsal cinsiyet rolleri yani kadınlara atfedilen geleneksel yapının etkisiyle ekonomiye katılımlarının sınırlandırılması bir diğer etken olan eğitim ve sağlık altyapısındaki eksikliklerdir. Tarihsel süreçte kadınların üretim faaliyetlerine aktif olarak katıldığı görülmekle birlikte, 1980 sonrası uygulamaya konulan neo-liberal politikalar kapsamında yoksulluk sorunu, özelde ise kadın yoksulluğu daha görünür hale gelmiştir. Bu kapsamda çalışmanın asıl konusunu oluşturan kadın yoksulluğu, tüm ülkeler için önem arz etmekle birlikte Türkiye için de önemli bir yere sahiptir.

Kadın yoksulluğu, yalnızca Türkiye’de değil, küresel ölçekte de önem taşıyan bir konudur. Ancak Türkiye’nin en yüksek yoksulluk oranlarına sahip bölgelerinden biri olan TRC2 bölgesinde, kadınların yoksullukla mücadelede daha derin sorunlar yaşadığı görülmektedir. Bu bağlamda, kadın yoksulluğunun bölgedeki özgün nedenlerini analiz edebilmek amacıyla çalışmada yoksulluk önce kuramsal düzeyde ele alınmış, ardından olgusal verilerle desteklenmiştir.

Bu çerçevede nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden birlikte yararlanılmıştır. Nicel yöntemde kullanılan ölçek SPSS programında değerlendirilmiştir. Beraberinde TRC2 bölgesi merkez ilçelerindeki 20 kadınla derinlemesine görüşmelerle bulgular güçlendirilmiştir.

TRC2 bölgesine dair istatistiki değerlendirmeler çalışmanın dördüncü bölümünde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Sınırlı sayıda kadın ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Güvenirlik analizleri, normallik analizleri, karşılaştırma (fark) testleri ve ilişki (korelasyon) analizler yapılarak oluşturulan tablolar araştırma içeriğine uygun olarak yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anketlerin analizinde, kadın yoksulluğunu belirleyen temel unsurlar net bir şekilde açığa çıkmıştır. İşsizlik, düşük gelir, fırsat eşitsizliği, eğitim hizmetlerine erişimdeki zorluklar ve devlet desteklerinin yetersizliği, kadınların yoksulluğunu derinleştiren başlıca etkenler arasında yer almaktadır. Özellikle çocuk bakım yükümlülüğü, mesleki eğitim imkânlarının sınırlılığı ve işgücüne katılımı karşılaşılan engeller, kadınların ekonomik kırılganlığını artırmaktadır. Korelasyon analizi ve derinlemesine görüşmeler sonuçlarına göre; katılımcıların büyük çoğunluğu yoksulluğu, bireysel eksikliklerden ziyade toplumsal adaletsizlikler ve yetersiz kamu politikaları ile ilişkilendirmiştir.

Araştırmada öne çıkan bir diğer bulgu, kaderci ve bireyselci açıklamaların katılımcılar arasında genel kabul görmediğidir. Bireysel ve kaderci açıklamalar, bazı katılımcılar tarafından dile getirilse de, genel eğilim bu tür yaklaşımların yoksulluğu açıklamada yetersiz kaldığı yönündedir. Özellikle 'kader', 'şanssızlık' veya 'kişisel sorumsuzluk' gibi nedenler, araştırmaya katılan kadınların çoğu tarafından yoksulluğun temel belirleyicileri olarak görülmemektedir. Bu da kadınların, yaşadıkları ekonomik sorunların çözümünün bireysel değil, toplumsal düzeyde alınacak önlemlerle mümkün olabileceğine dair bir farkındalık geliştirdiğini göstermektedir.

TRC2 bölgesine ilişkin veriler, kadın nüfusunun ağırlıklı olarak 25-34 yaş aralığında yoğunlaştığını ve katılımcıların %63'ünün evli olduğunu göstermektedir. Bu veriler, hem aile içindeki rollerin hem de çalışma yaşamına katılım süreçlerinin analizinde kritik öneme sahiptir. Evli kadınların, ev içi sorumluluklarını ve çalışma yaşamındaki yükümlülüklerini eşzamanlı yürütme çabası, toplumsal cinsiyet temelli rol dağılımlarının etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle kadınların iş gücüne entegrasyonunu incelerken yaş ve evlilik durumu gibi değişkenlerin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın temel bulgularından birini oluşturan eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık %57'sinin lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, genç kuşağın araştırma grubunda güçlü biçimde temsil edildiğine işaret etmektedir. Kadınların eğitim düzeyinin artması, kadın haklarının korunması ve kadınlara yönelik projelerin yaygınlaştırılması, yalnızca TRC2 bölgesi için değil ülke genelinde kalkınma açısından kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. TRC2 bölgesinde bu hedeflere ulaşmak amacıyla Karacadağ Kalkınma Ajansı çeşitli destek mekanizmalarını yürütmektedir. Bölgedeki

kadınların mesleki yeterliliklerini ve işgücü niteliğini geliştirmek için, kısa vadede mesleki eğitim kurslarının düzenlenmesi etkili bir strateji olarak önerilmektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde yer alan çizelge 4.2'den edinilen bilgilere göre ankete katılımcılarının %49,8'inin çalışmadığı tespit edilmiştir. Derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular, kadınların işgücüne katılımını sınırlayan toplumsal norm ve değerlerin hâlâ güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Ev işleri ve çocuk bakımı gibi rollerin kadınlara atfedilmesi, kadınların ekonomik hayata aktif katılımını engellemektedir. Ayrıca devletin yeterli çocuk bakım hizmetlerini sunamaması, kadınların iş hayatına dâhil olmasını güçleştirmekte ve dolayısıyla kadın yoksulluğunu arttırmaktadır. Kadınların çocuklarını bırakabilecekleri güvenli bir alan bulamadıklarında çalışamadıkları, bunun da kadın yoksulluğunu derinleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, kamu kreşlerinin sayısının artırılması ve aile içi bakım yükü taşıyan kadınlara yönelik sosyal yardımların güçlendirilmesi, yoksulluğun etkisini hafifletebilecek etkili stratejiler arasında sayılabilir.

Birinci bölümde çizelge 1.8'de yer alan çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, kadın istihdamının 2024 yılı itibarıyla büyük ölçüde hizmet sektöründe yoğunlaşmasıdır. Bu durum, iş gücü piyasasında toplumsal cinsiyet temelli sektörel ayrışmanın devam ettiğini göstermektedir. Kalkınmışlık düzeyinin ölçülmesinde sektörel dağılım önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Küresel ölçekte de ataerkil toplum yapılarında kadınların karşısına çıkan çeşitli engellerin, hem istihdam hem de sosyokültürel faaliyetler açısından ciddi kısıtlamalar oluşturduğu anlaşılmaktadır.

TRC2 bölgesinde kadınların istihdam olanakları bakımından dezavantajlı bir konumda yer alması, bölgesel kalkınma politikalarını daha kapsayıcı hâle getirme ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, bölgedeki kadın istihdamını artırmaya yönelik olarak kadın kooperatiflerine mali ve hukuki destek sunulması, etkili bir politika aracı olarak öne çıkmaktadır. Buna ek olarak, küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ) yönelik teşvik edici mekanizmaların uygulanması, istihdam kapasitesinin yükselmesine doğrudan katkı sağlayacaktır.

Karacadağ Kalkınma Ajansı, TRC2 bölgesinin sosyo-ekonomik açıdan güçlendirilmesi ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılması amacıyla kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini desteklemektedir. Bu kapsamda, kadın girişimcilerin bölgesel kalkınma ajansları aracılığıyla finansmana erişiminin sağlanması, kadınların ekonomik yaşama daha aktif katılımını güçlendiren önemli

bir araçtır. Bu nedenle kadınların iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları diğer yapısal engellerin ortadan kaldırılması da önem arz etmektedir.

Kalkınma ajanslarının sağladığı bütüncül destek mekanizmaları sayesinde bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının en aza indirilmesi ve bölgesel kalkınmanın sürdürülebilir bir biçimde gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Ancak kadın istihdamını artıracak ve kadın istihdamını belirleyen diğer koşulları değiştirecek yeni politikaların da hayata geçirilmesine ihtiyaç olduğu ortadadır. Kadın istihdamının artırılması ve kadınların nitelikli iş gücü olarak piyasada var olması gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için öncelikle kadınların eğitilmesi gerekmektedir. Keza derinlemesine görüşmelere katılanlardan teknolojiye uyum sağlayamamayı yoksulluğun nedenleri arasında gördükleri bilgisine ulaşılmıştır. Bu bağlamda, kadınlara yönelik ücretsiz internet erişimi, uzaktan eğitim ve evden çalışma olanaklarının geliştirilmesi; teknolojiye uyum sürecindeki zorlukları azaltabilecek ve kadın yoksulluğunu hafifletebilecek etkili bir adım olacaktır.

Politika önerilerinin izlenebilmesi için sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri arasında koordinasyonun güçlendirilmesi önem arz etmektedir. Buna yönelik bir izleme sistemi kurularak, verilerin düzenli biçimde toplanması ve değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Böylece hangi politikaların etkili olduğu, hangilerinin geliştirilmesi gerektiği somut biçimde ortaya konulabilecektir.

Sonuç olarak, TRC2 bölgesinde kadın yoksulluğunun azaltılması yalnızca ekonomik kaynakların artırılması ile sınırlı değildir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, eğitime erişimin iyileştirilmesi, istihdam fırsatlarının genişletilmesi ve kamusal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi de kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, kadınların güçlendirilmesine yönelik bütüncül ve sürdürülebilir politikaların hayata geçirilmesi, yoksulluğun kalıcı biçimde azaltılmasına katkı sunacaktır.

7. ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları, TRC2 bölgesinde kadınların karşı karşıya olduğu yoksulluğun yalnızca ekonomik göstergelerle sınırlı olmadığını; aynı zamanda eğitsel, sosyal, kültürel ve kurumsal eşitsizliklerle derinleştiğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede geliştirilen öneriler, çok boyutlu yoksulluğa yönelik çözüm yolları sunmakta ve toplumsal cinsiyet perspektifini merkeze alan yapısal dönüşüm çağrısı içermektedir. Kadın yoksulluğunu azaltmak ve toplumsal eşitliği güçlendirmek amacıyla araştırmacılar ve uygulayıcılara öneriler sunulmaktadır.

7.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

Kadın yoksulluğunun temellerini daha iyi analiz edebilmek için TRC2 bölgesinde daha çok araştırmacıyla derinlemesine mülakat yapılmalıdır.

Kadın yoksulluğunu TRC2 bölgesinde diğer bölgelere göre daha yüksek olmasının nedenini daha iyi analiz edebilmek amacıyla diğer bölgelerle karşılaştırmalı olarak analiz yapılmalıdır.

TRC2 bölgesinde erkeklerle de mülakat yapılarak yoksulluk cinsiyet boyutu daha iyi analiz edilir.

İşverenlerle de analiz ve mülakat yapılarak kadınların erkeklerle neden aynı koşullarda çalışmadığı analiz edilir.

7.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

Eğitime erişim olanakları artırılmalı; kız çocuklarının örgün eğitime devamı için bölgeye özgü destek programları geliştirilmelidir. Erken yaşta eğitimi bırakma ve okullaşma oranlarının düşüklüğü, kadınların uzun vadede ekonomik bağımsızlık kazanmalarının önündeki en temel engellerdendir.

Kadın istihdamını teşvik eden, güvenceli ve kayıtlı iş alanları yaygınlaştırılmalı; kooperatifçilik, ev eksenli üretim ve mikro girişimcilik desteklenmelidir. Kadınların düşük ücretli ve informel işlerde yoğunlaşması, yoksulluğun süreklilik kazanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle girişimci kadınlara yönelik vergi muafiyeti, kredi ve danışmanlık desteği sağlanmalıdır.

Kadınların toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıktan korunması için yerel ve ulusal düzeyde eğitim, denetim ve yaptırım mekanizmaları etkinleştirilmelidir.

Kamu personeli, işverenler ve yerel yöneticiler için toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri zorunlu hâle getirilmelidir.

Ev içi bakım yükünün kadınlar üzerinde yoğunlaşmasını önlemek amacıyla kamuya ait kreş ve bakım hizmetleri yaygınlaştırılmalı; ev içi emek sosyal güvenlik kapsamına alınmalıdır. Kadınların görünmeyen emeği, ekonomik değeri olan bir faaliyet olarak tanınmalı ve sosyal koruma sistemlerine dâhil edilmelidir.

Kadınlara yönelik sosyal yardımlar ve kamu hizmetleri, daha erişilebilir ve şeffaf hâle getirilmeli; dijital okuryazarlık eğitimi gibi destekleyici uygulamalar hayata geçirilmelidir. Sosyal yardımlara başvuru süreçlerinde karşılaşılan dijital ve bürokratik engeller, kadınların haklarına erişimini sınırlamaktadır.

Bölgesel kalkınma stratejileri, toplumsal cinsiyet perspektifiyle yeniden yapılandırılmalı; kadınların karar alma süreçlerine katılımı sağlanmalıdır. Kalkınma ajansları ve yerel yönetimler, kadın temsilcilerden oluşan danışma kurulları aracılığıyla bölgeye özgü politika geliştirme süreçlerine kadınların katılımını artırmalıdır.

Bu öneriler, TRC2 bölgesine özgü yapısal koşullar ve kadınların gündelik yaşam deneyimlerinden hareketle şekillendirilmiştir. Uygulanacak çok düzeyli ve bütüncül sosyal politika yaklaşımları, yalnızca kadın yoksulluğunu değil, eşitlikçi politikaların geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

KAYNAKLAR

- Ak, M.(2016). Toplumsal Bir Olgu Olarak Yoksulluk. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*(54), 296-306.
- Akbıyık, N.(2008). Türkiye’de Tarım Kesiminde İşgücü Piyasalarının Yapısı. *Eletronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7:24 ,220-237.
- Akbulut, N., & Yüce, M. (2021). Mali Düşünce Sisteminde Yoksulluk Kavramına Bakış Ve Yoksulluğun Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. *International Journal of Social Inquiry*, 14(1), 27-52. <https://doi.org/10.37093/ijsi.950447>
- Akdeniz, E. (2016). *Sığınamayanlar Ölüm Koridorundan Mülteci Pazarlığına* (1.Baskı). Evrensel Basım Yayın.
- Alpdoğan, H. (2023). Türkiye’de ekonomik büyüme, gelir dağılımı ve yoksulluk ilişkisi. *Sayıştay Dergisi*, 34(129), 259–290. <https://doi.org/10.52836/sayistay.129.259>
- Arpacıoğlu, Ö., & Yıldırım, M. (2011). Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi.Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 4(2),60-67.
- Aytış, Z. (2021). *Kadın yoksulluğu ile mücadelede yeni arayış: "Karıncı Ticareti"* [Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi].
- Balkan, N. (2017). *Kadın yoksulluğu ve yoksulluğun kadınlaşması: Kırklareli ilinde bir alan araştırması* [Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi].
- Başer, E., Koçyiğit, N., & Öziş, M. (2011). *Bugüne Bakmak: 1980 Sonrasında Türkiye’de Yaşanan Toplumsal Dönüşüm Süreçler*(1.Baskı), Dipnot Yayınları, 2011.
- Batur, E. (2011). *Nevşehir' de kadın yoksulluğu* (Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi).
- Bayat, İ. (2015). *Kadın yoksulluğu - enformel istihdam ilişkisi: Uygulamalı bir araştırma* [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Bayir, M. (2018). *Kadın yoksulluğunun sosyo-ekonomik önemi: Türkiye- Avrupa Birliği karşılaştırması* [Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi].
- Bundesministerium für Gesundheit. (2025). *Ärztliche Versorgung*. Bundesministerium für Gesundheit.
- Buz, S. & Aygüler, E. (2017). Amartya Sen'in Kapasite - Yapabilirlik Yaklaşımı Bağlamında Türkiye'de Yoksulluk Durumu. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, 3:15, 177-189.
- Coşkun, S., & Tireli, M. (2008), *Avrupa Birliğinde Yoksullukla Mücadele Stratejileri ve Türkiye*(1.Baskı), Nobel Yayınları.
- Çağatay, N. (1998). *Gender and poverty*. New York: UNDP, Social Development and Poverty Elimination Division.
- Çam Kaya, R. (2022). *Diyarbakır'da Kadın Yoksulluğu Üzerine Sosyolojik Bir*

Araştırma [Yüksek Lisans Tezi,Fırat Üniversitesi].

- Çelikel, Y.A. (2025). *Türkiye’de Sosyal Değişim Süreci Ve Yoksulluk Türükleri* [Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- Çoban, Y. (2020). *Türkiye Ekonomisi* (8.Baskı). 4T Yayınları, 2020.
- Davis, E.P., & Sanchez-Martinez, M. (2014)., A Review Of The Economic Theories Of Poverty. *National Institute Of Economic And Social Resarch*, 435(08,2014).
- Demirgöz Bal, M. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Demiröz, B. (2019). *Türkiye’de kadın yoksulluğunun tekstil sektöründe istihdam edilen kadınlar özelinde değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Doğan, B. (2022). *Cinsiyet farkına dayalı ücret farklılaşması ve yoksulluğun kadınlaşması: Türkiye örneği* [Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- Doğan, B., & Kaya, M. (2014). TRC2 Bölgesinde Kadın İstihdamı Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* , 4 (2):91-106.
- Erdoğan, Z. (1999). Küreselleşmenin İstihdama Etkileri.*Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,13, 1-16.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Boston: Pearson.
- Goodman, A., Johnson, P., & Webb, S. (1997). *Inequality in the UK*, Oxford University Press..
- Göktaş, S. (2019). *Kadın yoksulluğu üzerine bir alan araştırması:Kars örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi].
- Güdek Gölçek, Ş. (2022). *Neoliberal ekonomide kadın yoksulluğu: Alternatif bir ölçüm modeli* [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi].
- Güler, T. (2023). *UNICEF ve Dünya Bankası: Dünya çapında aşırı yoksulluğun azaltılmasına yönelik ilerlemeler yavaşlarken asıl yük yine çocukların omuzuna biniyor* , UNICEF Türkiye. <https://www.unicef.org/turkiye/en/press-releases/children-bearing-brunt-stalled-progress-extreme-poverty-reduction-worldwide> Erişim tarihi:15 Mart 2025.
- Gündüz, A. Y. (2006). Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 34-55. ISSN:1304-0278
- Gürsel, S., Levent, H., Selim, R., & Sarıca, Ö. (2000). *Türkiye’de bireysel gelir dağılımı ve yoksulluk: Avrupa Birliği ile karşılaştırma* (Yayın No. TÜSİAD-T/2000-12/295). Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD).
- Güzel, E. (2017). *Malatya’da kadın yoksulluğu* [Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi].

- Hobsbawm, E. J. (1996). *Kısa 20. Yüzyıl / 1914 - 1991 - Aşırılıklar Çağı (1.Baskı)*. Sarmal Yayınları.
- Hotı, S. (2023). *Prizren'de kentsel kadın yoksulluğu* [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi].
- İnce, C. (2018). *Uluslararası göç politikaları: temel konular ve sorunlar*. Toplumsal ve Siyasal Bilim Araştırmaları (4-51). İksad Yayınevi.
- Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. (2020). *Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği*. İletişim Yayınları.
- Kabaş, T. (2018). Alfred Marshall'ın Neoklasik İktisat Düşüncesinin Sosyal Özellikleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(64), 183-192.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karaman, M. F. (2019). Yoksulluk Sorununu Anlamlandırma Çalışması Yoksulluk Ve Sosyal Dışlanma. *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 2(1), 43-61.
- Kartal, N., & Demirhan, Y. (2014). Türkiye'de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri Ve Çözüm Önerileri Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15, 2, 135-154.
- Kaymak, Ö. (2011). *Yoksulluğun toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Kaynak, M. (2014). *Kalkınma iktisadı* (5. Baskı). Gazi Kitapevi.
- Kazgan, G. (1984). *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi*, Remzi Kitabevi.
- Kılınç, N. Ş. (2015). Küresel Eğilimler Çerçevesinde Kadın İstihdamı, *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C:4,S:9, 121-135.
- Lewis, O. (1965). *La Vida/İşte Hayat: "Yokluk Kültürü İçindeki Bir Porto Riko'lu Aile Üzerine İnceleme"*, (V. Çelikbaş, Çev.), e Yayınları.
- Manav, İ. (2024). Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Eşitsizliğini Önlemeye Yönelik Politikaların Sosyal Adalet Açısından İşlevselliği, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 17(3) , 644-666.
- Manga, M., Bal, H., Algan, N., & Kandır, E. D. (2015). Beşeri Sermaye, Fiziksel Sermaye Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Brics Ülkeleri Ve Türkiye Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 45-60.
- Manorama Yearbook. (2023). *Global Hunger Index 2023 highlights*. <https://www.manoramayearbook.in/world/special-articles/2023/10/13/global-hunger-index-2023-highlights.html> Erişim tarihi:2 Ocak 2024.
- Mukasa, M. (2023). Somali'de açlık ve yoksulluğun anlaşılması, CONCERN worldwide. <https://www.concern.org.uk/news/understanding-hunger-and-poverty-somalia> Erişim tarihi:10 Ocak 2024 .

- Obilor, E. I., & Amadi, E. C. (2018). Test for significance of Pearson's correlation coefficient (r). *International Journal of Innovative Mathematics, Statistics & Energy Policies*, 6(1), 11–23.
- Öngör, H. (2023). *Çalışan kadın yoksulluğu: Gaziantep ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Özdoğan, F. (2010). Yoksulluk Kültürü Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, 1:1, 97-113.
- Özmen, Z. (2017). Avrupa'da Sosyal Güvenlik Sisteminin Finansmanı: Farklı Refah Devletleri Üzerine Bir İnceleme . *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 600-620.
- Özsoy, E. (2022). *Gündelik yaşam pratikleri üzerinden kadın yoksulluğu; Kayseri örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi].
- Pearce, D. (1978). The Femization of Poverty: Women, Work and Welfare. *Urban & Social Change Review*, 11(1), 28-36.
- Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Platformu. (2023, Aralık 4). *Türkiye ve dünyada sağlık insan gücü sayısal durumu*.
- Sen, A. (1999); *Development as Freedom*, Alfred A. Knopf Inc., USA, 366.
- Sen, A. (2004). *Özgürlükle Kalkınma*. Ayrıntı Yayınları.
- Solak, N., & Göregenli, M. (2009). Yoksulluğa ilişkin nedensel atıflar ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 72–89.
- Soylu, S.G. (2022). *Kadın yoksulluğu ve sosyal dışlanma ilişkisi: Mamak örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].
- Statista. (13 Ocak 2025). *Doctors in Germany – statistics & facts*. Statista.
- Statistisches Bundesamt. (2023). *Medical facilities, hospital beds and movement of patient (by Länder)*. Statistisches Bundesamt – Hospitals Tables <https://www.destatis.de/EN/Themes/SocietyEnvironment/Health/Hospitals/Tables/gd-hospitals-laender.html> Erişim tarihi :3 Haziran 2025.
- Süleymanoğlu, R. (2016). Keynesçi Refah Devleti'nin Gelişimi, Dönüşümü ve Sosyal Hizmet Bağlamında Değerlendirilmesi. *Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi*, 4: 8-9, 271-301.
- T.C. Anayasa Mahkemesi. (2025). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası* [Anayasa metni]. Mevzuat. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/> Erişim tarihi: 10 Mayıs 2025.
- Taş, Y. ve Özcan S. (2012). Türkiye'de ve Dünya'da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma. *International Conference on Eurasian Economies*, 423-430.
- Tatlı, H., Koç, B., Barak, D., & Polat, M. (2020). *Kırsal Ve Kentsel Yoksulluk Göstergeleri Üzerine Bir Analiz*. Gazi Kitabevi.
- Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom* (First Published).

PenguinBooks.

- Townsend, P. (1993). *The International Analysis of Poverty* (1.Baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315835099>
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu ,<https://www.tuik.gov.tr/>
- TÜİK, Genel Nüfus Sayımı sonuçları, 1927-2000 TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2007-2024.
- TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı, 2022-2023.
- Türk-İş. (2025, 30 Mayıs). *Mayıs 2025 açlık ve yoksulluk sınırı* [Web sayfası]. <https://www.turkis.org.tr/turk-is-mayis-2025-aclik-ve-yoksulluk-siniri/> [turkis.org.tr+13turkis.org.tr+13turkis.org.tr+13](https://www.turkis.org.tr/turk-is-mayis-2025-aclik-ve-yoksulluk-siniri/) Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2025.
- Türkiye Ekonomi ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV). (1997). *İnsani Gelişme Raporu Türkiye*. Boyut Yayın Grubu
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *Sağlık ve sosyal koruma*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=saglik-ve-sosyal-koruma-101&dil=1> Erişim tarihi:25 Mayıs 2025.
- Uysal, M. (2024). Anne Ölümleri Açısından Kadın Yoksulluğunun En Belirgin Örneği: Afganistan. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*. 23(4), 1315-1334.
- Wichterich, C. (2004). *Küreselleş(tiril)en Kadın: Eşitsizliğin Geleceğinden Raporlar*, (Çev: T. Tayanç, & F. Tayanç) Ankara: Dipnot Yayınevi (2001).
- World Bank. (2023, 2 Ağustos). *Where in the world do the poor live It depends on how poverty is defined*. World Development Indicators Data Topics. <https://dataatopics.worldbank.org/world-development-indicators/stories/where-do-the-poor-live.html> Erişim Tarihi:2 Haziran 2025.
- Yalçın, M. (2020). *Kadın yoksulluğunun güçlendirme yaklaşımı odağında incelenmesi* [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Yıldırım, A. (2010). Türkiye’de yoksullukla mücadele ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü. *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, 1(1), 9–16.
- Yolcu, A. (2024). Yargı Bağımsızlığı: Teorik Temeller, Tarihsel Gelişim ve Modern Tehditler. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 29(51), 733-762. ORCID ID: 0009-0002- 3787-8151
- Yusufoğlu, Ö.Ş. (2010). *Kadın Yoksulluğu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Örneği* [Yüksek Lisans Tezi,Fırat Üniversitesi].
- Yücel, D. (2011). *Gelir dağılımı teorileri ve politikaları: Türkiye’de gelir dağılımı-yoksulluk sorunu* [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Yüksel Arabacı, R. (2019). Dünya Bankasının Yeni Uluslararası Yoksulluk Sınırları ve Küresel Yoksulluğun Yeniden Değerlendirilmesi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(1), 123-140. <https://doi.org/10.32331/sgd.582630>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim Soyisim : FEYZANUR KAPLAN
Doğum Tarihi : 1997-11-16
Doğum Yeri : ŞANLIURFA
Telefon : 05524108913
E-Posta : fnkaplan63@icloud.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Okul	Bölüm	Baş. Yılı	Bit. Yılı
ŞANLIURFA KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ (ŞANLIURFA - HALİLİYE)	Anadolu İmamhatip	2011	2015
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	İktisat	2016	2021
İstanbul Üniversitesi	Adalet	2021	2026

EKLER

EK 1

TRC2 Bölgesinde Kadın Yoksulluğunun Nedenleri Anketi

Değerli Katılımcı,

Aşağıda yer alan bilgiler Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bölgesel Kalkınma Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında yürütülen tez çalışmasında kullanılacaktır. Anket soruları genel olarak kullanılacağı için katılımcıların isim bilgileri istenmemektedir. Araştırmanın amacı TRC2 bölgesinde kadın yoksulluğunun nedenlerini ölçmektir. Bu kapsamda sorulara vereceğiniz yanıtlar bölgenin önemli sorunlarından biri olan kadın yoksulluğunun nedenlerini ortaya çıkarmaya yardımcı olacaktır. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

1. Demografi

1. Yaşınız

a) 18 Yaş altı b) 18-24 c) 25-34 d) 35-44 e) 45-54 f) 55+

2. Medeni durumunuz

a) Evli b) Bekar c) Boşanmış d) Dul

3. Eğitim Durumunuz

a) Okuma Yazma Bilmiyor
b) Okur Yazar
c) İlkokul
d) Ortaokul
e) Lise
f) Lisans
g) Lisansüstü

4. Aylık geliriniz (Hane Geliri)

a) Asgari ücretin altında b) 15.000 c) 15.001-25.000 d) 25.001-40.000 e) 40.001 +

5. Çalışıyor musunuz

a) Evet b) Hayır

6. Çalıştığınız Sektör

a) Kamu sektörü b) Özel sektör

7. İstihdam Biçiminiz

a) Kadrolu b) Sözleşmeli d) Ücretli işçi e) Ücretsiz aile işçisi f) Diğer (belirtiniz)

2. Yoksulluğun nedenleri;

Aşağıda yoksulluğun nedenleri belirtilmiştir. İfadelere katılım derecenizi 1 Kesinlikle Katılmıyorum -5 Kesinlikle Katılıyorum aralığında belirtiniz.

1	Yapısal atıflar boyutu	1	2	3	4	5
1	Doğal kaynakların yanlış kullanılması					
2	Politik istikrarsızlık					
3	Nüfusun fazlalığı					
4	Yabancı ülkeler tarafından sömürülme					
5	Toplumumuzda ekonominin kötüye gitmesi					
6	Devletin tarımı desteklemedeki zorluğu					
7	Modern ilerleme ve küreselleşme					
8	Yoksul bölgelerdeki okulların kötü olması					
9	Turizm kaynaklarının verimli kullanılmaması					
10	Ülkede işsizliğin çok olması					
11	Devletin yoksullara ilişkin duyarlılığı					
12	Toplumumuzdaki fırsat eşitsizliği					
13	Yoksullara karşı önyargı ve ayrımcılık					
14	Fırsatların genelde zenginler tarafından kullanılması					
15	Toplumumuzda yeterince donanımlı insanın olmayışı					

ANKET

EK 2

16	Ülkede gelirin adaletli dağılması					
17	Terfi ve ücret konusunda önyargı ve ayrımcılık					
18	Kadınların çalıştırılmaması					
19	Devletin eğitim hizmetlerini eşit olarak verememesi					
20	Adaletsiz toprak bölüşümü					
21	Daha çok yoksulların çalıştığı bazı sektörlerdeki düşük ücretler (inş.işçiliğiv.b.)					
22	İş eğitiminin mesleki kursların yetersizliği					
23	Yüksek miktardaki dış borçlar					
24	Devletin sağlık hizmetlerini verme gücü					
25	Devletin barınma imkanlarını sağlayamaması					
26	Gelişmiş ülkelere beyin göçünün giderek artması					
27	Devletin çocuk bakım hizmetlerini sağlamaması					
28	Türkiye'nin ekonomik politikaları					
29	Çalışanları koruyan güçlü örgütlerin olmaması					
30	Türkiye'deki çatışmalara ve güvenliğe ayrılan kaynaklar					
31	Köyde oturanların kente göçmeleri					

2	Bireyci atıflar boyutu	1	2	3	4	5
1	Yoksulların suç eğilimleri					
2	Yoksulların yetenek ve beceri yönünden eksik olması					
3	Yoksulların kendi akılsızlıkları					
4	Yoksulların yeni teknolojik gelişmelere ayak uyduramaması/yeniliğe kapalı olmaları					
5	Yoksulların sabır ve sebat yönünden eksik olması					
6	Yoksulların hırslı olmaması					
7	Yoksullar arasında ahlaksızlığın daha yaygın olması					
8	Yoksulların çaba eksikliği / yeterince çaba sarf etmemesi					
9	Yoksulların çok çocuk yapması					
10	Yoksulların hayatlarını değiştirme konusunda risk almaya istekli olmaması					
11	Yoksul insanların birikim yapmaması, savurganca para harcamaları					
12	Yoksulların genelde psikolojik durumlarının bozuk olması					
13	Yoksulların çalışmayı sevmemesi					
14	Yoksulların girişimci, iş bitirici olmaması, fırsatları değerlendirememesi, uyanık olmaması					
15	Yoksulların kişisel sorumsuzluğu, disiplinsizliği					
16	Genelde yoksulların alkol ve uyuşturucu bağımlısı olmaları					
17	Geleneksel değerlere aşırı bağlılık					

3	Kaderci Ailesel atıflar boyutu	1	2	3	4	5
1	Kader					
2	Yoksul bir ailede büyümüş olmak					
3	Yoksulluk içine doğmuş olmak					
4	Yoksullara torpil yapacak ilişkilerinin olmaması					
5	Kötü şans					
6	Yoksullara miras kalmaması					
7	Tanrının takdiri					

ANKET

EK 3

	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Aylık Gelir	Çalışıyor musunuz	Çalıştığınız Sektör	İstihdam Biçimi
1	25-34	Evli	Lisans	15.000-25.000	Evet	Kamu	Ücretli İşçi
2	35-44	Evli	İlkokul	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
3	25-34	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	15.000	Hayır	-	-
4	25-34	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
5	45-54	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
6	25-34	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
7	35-44	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
8	35-44	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Evet	Özel Sektör	Tarla İşçisi
9	35-44	Evli	Lise	25.000-40.000	Hayır	-	-
10	25-34	Bekar	Lisans	25.000-40.000	Evet	Kamu Sektörü	Ücretli İşçi
11	18-24	Evli	İlkokul Terk	Asgari Ücretin Altında	Evet	Özel Sektör	Geçici İşler
12	18 yaş altı	Bekar	Lise	Asgari Ücretin Altında	Evet	Özel Sektör	Tarla İşçisi
13	25-34	Evli	Okur Yazar	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-

Derinlemesine mülakat yapılan yirmi kişiye ait demografik bilgiler

EK 4

14	35-44	Evli	İlkokul	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
15	45-54	Bekar	İlkokul	15.000	Hayır	-	-
16	25-34	Evli	Okur Yazar	15.000-25.000	Hayır	-	-
17	55+	Evli	Lise	Asgari Ücretin Altında	Emekli	-	-
18	55+	Dul	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
19	45-54	Evli	İlkokul	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-
20	35-44	Evli	Okuma Yazma Bilmiyor	Asgari Ücretin Altında	Hayır	-	-

Derinlemesine mülakat yapılan yirmi kişiye ait demografik bilgiler